

סדנת חוקרים על משפט ושוויון
המכון הישראלי לדמוקרטיה

יום ראשון, י"ז בטבת, 15 בינואר 2017

*** דברי המשתתפים לא עברו עריכה ולכן יתכן שאינם תואמים במדויק את מה שנאמר בפועל.**

משתתפים :

פרופ' מוטה קרמניצר

ד"ר אורית קמיר

פרופ' ראם שגב

עו"ד אלי בכר

עו"ד דן מרידור

פרופ' נטע זיו

ד"ר גיא לוריא

ד"ר יניב רוזנאי

ד"ר תמר הוסטובסקי ברנדס

ד"ר מיטל פינטו

גב' מיכל ברייאר

ד"ר אבישי בניש

15.1.2017

גיא לוריא : בואו נתחיל את המפגש, אני רק מזכיר שב-18 בפברואר, זה יוצא יום רביעי, ח"כ ג'בארין יגיע לפה ב-30:5 ואני מזכיר גם את המועד להגשת מאמרים סוף פברואר.

נטע זיו : תודה לכם שבאתם לשמוע את הסיפור

גיא לוריא : סליחה, אתה צודק, זה ב-8 בפברואר. יום ד' בשבוע. אני אשלח עוד הודעה. 8 בפברואר בחמש וחצי, יום רביעי. בבקשה.

נטע זיו : חשבתי להתחיל ולספר לכם איך בכלל התגלגלתי לעסוק בהתחדשות עירונית. ידעתי שאלה שמגיעים לקליניקה שלנו חושבים שהם הולכים ללמוד נדל"ן, והם מגיעים עם אוריינטציה מאד חזקה של משק פרטי והשקעות במקרקעין, ופתאום נתקלים בחומרים שזה גם חומרים אנושיים, כשאני קצת רוצה לדבר עליהם, אז חלק ניכר מהאנשים מכירים אותי ויודעים שהתעסקתי הרבה מאד בשאלות של שוויון במהלך החיים המקצועיים שלי, וזכויות אדם. אבל בעבר זה היה באסטרטגיות אחרות, וכשאני ככה מספרת ומכניסה את הסטודנטים לתמונה, קליניקה לדור, אנחנו ככה ממפים איפה אנחנו יושבים וכל האסטרטגיות והתאוריות של השינוי והחיבור הזה בין משפט ושינוי חברתי, והראשונה כמובן היא התאוריה של ה legal reform שאנחנו משנים את הנורמה המשפטית מלמעלה, בגלל שבאמצעות פסיקה תקדימית או חקיקה, ומקווים שהשוויון שהשגנו במשפט, ישפיע על המציאות ועל חיי אנשים, אז האסטרטגיה הזאת של ה legal reform עדיין חיה פה קצת יותר מאשר באתר לפני 20-15 שנה, אבל בהחלט אסטרטגיה מרכזית. אני עושה אותה פחות בחיים שלי, למרות שבימים אלו אני כן מעורבת בעתירה לבג"ץ בנוגע לשילוב נשים חרדיות במפלגה עבודת ישראל ואני עדיין חושבת שיש בהחלט מקום לעיסוק כזה של עשר הפרוצדורות הציבוריות. יש פה איזו אשה שרוצה להיות חברת המפלגה? אבל זה סתם מעניין.

15.1.2017

כמובן כל הנושא של סיוע משפטי והנגשה של המשפט, העזרה הפרטנית זה עוד אסטרטגיה וכמובן התארגנות, זו גם דרך, ואני בשנים האחרונות פניתי דווקא לתחום של devertren במובן של שימוש בכלים שוקיים. התרכזתי בתחום של דיור, מתוך עבודה ביפו שנעשת כבר למעלה מעשר שנים, בעצם עברתי את כל ארבע האסטרטגיות האלה, גם ליטיגציה, גם אורגניזו וגם סיוע משפטי ולפחות ביפו, לגבי האוכלוסיה שחיה שם, החלטנו לנקוט לפני מספר שנים, בנסיון חדש יחסית, שלפחות מבחינת ארגון חברה אזרחית, וזה פרויקטים של התחדשות עירונית, שהם מכווני קהילה, במובן הזה שהם הראציונל שלהם זה איזשהו תעודה של פיתוח, שהמשפט פה עוסק בכוחות השוק, לטובתן של קבוצות חלשות, וככה התגלגלנו לאחד הפרויקטים. יש לנו עוד כמה של התחדשות עירונית ורציתי לספר קצת את סיפור של הפרויקט הזה, משום שאני חושבת שהוא כן מעלה שאלות משפטיות מעניינות של הקשר בין הדבר הזה שנקרא התחדשות עירונית או בכלל פיתוח בתחום של דיור ונס נדל"ן, וגם סוגיות של שוויון בכל המובנים.

אנחנו בעצם מדברים כאן, ואני אספר את הסיפור על הפרויקט הזה, שהוא פרויקט קצה במובן הזה שהוא מאד מאד מורכב בנסיבות די מיוחדות ואני חושבת שכן אפשר להשליך ממנו לשאלות יותר רחבות לגבי האסטרטגיה הזאת, עוד כלי שיש בידי משפטנים לקידום של צדק חברתי או שוויון או זכויות אדם או איך שלא נקרא לזה.

נקודת ההתחלה היא שאנחנו מגיעים לפרויקט הזה מתוך מחויבות לזכויות אדם ולשוויון. ז"א המוטיבציה היא לאו דווקא לייצר דירות, או לאו דווקא לעשות פיתוח בשביל פיתוח, אלא מגיעים מתוך מוטיבציה של קידום שוויון במקום מאד ספציפי ביפו, עם ההיסטוריה המאד ספציפית של יפו שאומר

15.1.2017

עליה עוד כמה דברים, ובהיסטוריה הזאת מייצרת לנו איזשהו שדה שבתוכו אנחנו שואלים כל מיני שאלות שקשורות מאד לסוגיות של שוויון, תיקון עוול היסטורי, או פעולות לתיקון עוולות עבר בתחום של הקרקעות והדיור, אבל גם כאלה שצופות פני עתיד. אם אתם מסתכלים על השקפים האלה, אתם רואים שאנחנו פחות או יותר יושבים על אחת מחלקות הקרקע הכי יקרות במדונה. אנחנו מדברים על אזור שנמצא בערך 300 מטר מחוף הים המקסים של דרום יפו, ובתוך האזור הזה מתגוררים בני המשפחות, אנחנו פוגשים את המשפחות האלה בתחילה באמצעות סיוע פרטני, אנחנו עוזרים להם לצאת לרחובות, אנחנו עוזרים להם להתמודד עם דיון ציבורי, עם צווי פינוי ואנחנו רואים שכשזה לא עוזר, אנחנו חוזרים מדי שנה לאותן משפחות, לסיפורים שלהן, שהם מגישים לנו כרקע, ואנחנו שואלים את עצמנו עד כמה שאלות של התחדשות עירונית, פיתוח ופרויקט דיור למעשה, יכול להתמודד עם המצוקות האלה וגם הסוגיות של אפליה במדיניות הדיור שהפכה לאפליה בין תושבי יפו בעבר.

אולי אני אתן את הרקע עכשיו למי שלא קרא את הסקירה באופן מאד מאד מפורט. הנרטיב של יפו הוא בעצם בזעיר אנפין מהווה את הסיפור שהאוכלוסיה הערבית, האוכלוסיה הפלשתינית מספרת על מה קרה להם ואיך הם הגיעו היום למצוקה שהם נמצאים בה. כשאתם מסתובבים ביפו ומדברים עם התושבים הערביים, אז קם השד של 1948, ז"א יש לפני זה ארץ ישראל, זה הנרטיב. לפני '48, חיו ביפו 105 אלף תושבים, יפו וסביבותיה. אחרי '48 נשארו 3000. מדובר בקהילה שנהרסה פיזית, קהילתית, היה צריך לראות אותה מהתחלה, אנחנו מכירים את כל משטר המקרקעין שבא אחרי '48, שזה בנכסי נפקדים, התפישה וההכרזה על נפקדים, ההכרזה על הנכסים של

15.1.2017

אותם נפקדים כנכסי נפקדים, ההכנסה של נכסי נפקדים לתוך הנעליים של הבעלים, העברה של הבעלות של הנכסים האלה למדינת ישראל באמצעות גוף /שנקרא רשות הפיתוח. הכניסה של תושבים יהודים וערבים בשנות החמישים והשישים לבניינים האלה ביפו. הפיכתם לדיירים מוגנים ביפו בשנות השישים והשבעים, בעצם ההחלטה של עיריית תל אביב להרוס אלפי מבנים ביפו בגלל שהם היו מבנים מסוכנים וחלק מהתושבים, מאות אם לא אלפי תושבים, התבקשו לעזוב את הבתים שלהם ולעבור למקומות אחרים, עם איזושהי הבטחה שהם יוכלו לחזור ולהתגורר בבתי המשופצים. אותם דיירים שהיו במעמד של דיירי רשות פיתוח שזה דמי מפתח ודיירים מוגנים, הפכו להיות דיירי דיור ציבורי שמבחינה משפטית יש להם מעמד כמעט אין להם שום מעמד, וכך התגלגלו השנים. המגרשים האלה ביפו באיזושהו שלב הפכו, עם שינוי במדיניות של המנהל, הפכו להיות משווקים על פי הכללים החדשים של המנהל לכל המרבה במחיר. יפו התחילה להיות מאד מאד אטרקטיבית לאוכלוסיה יותר עשירה. בהתחלה הגיעו האמנים הבוהמים הראשונים, הפריקים, אבל מהר מאד זה הפך להיות פנינת נדל"ן, ובעצם יש לנו איזושהו מצב שנוצר חוסר איזון מאד גדול בין התושבים הוותיקים ביפו, אגב, רובם ערבים, אבל יש גם יהודים מאד עניים שחיים ביפו, לבין איזושהו תהליך מאד מאד מואץ של עליית מחירים, של גנטי פיקציה מאד מאד חזקה, מנהל מקרקעי ישראל משווק 3000 מגרשים מאמצע שנות השמונים ועד היום, במחירים שהיום מגיעים ל-40-50 אלף שקל למ"ר, ולצד האוכלוסיה המאד חזקה שמגיעה ליפו, ברובה יהודית, אבל גם משקיעים זרים וגם מעט ערבים עשירים, בעצם נוצרות מן מובלעות כאלה של האוכלוסיה הישנה הוותיקה שלא מצליחה, לא יכולה לעזוב את יפו, גם בגלל שאין לה כל כך לאן

15.1.2017

לעזוב, כי תל אביב ובת ים וחולון לא מספקות את התמיכה הקהילתית, העדתית, בכל זאת אנחנו מדברים על חברה מאד מאד מסורתית. חלקם עוזבים לרמלה ולוד, אבל זה לא גליק גדול אחרי שאתה יפואי, לעבור לגור ברמלה ובלוד. ובעצם נוצרות מן מובלעות כאלה של עוני, של פשיעה, שלאותן מובלעות האלה אנחנו נכנסים בלי שאף אחד הזמין אותנו, בקליניקה כמספר שנים.

ובאמת פוגשים מצוקה מאד מאד גדולה. פוגשים איזשהו מתחם עם 100 משפחות שיושבות כפי שאני אומרת, על הקרקע הכי יקרה, ובאמת אם אנחנו מסתכלים ככה קצת על התחלופה, אז כל מה שקורה שם מאפיין עוני, וונדליזם ופשיעה וכשעולים לגג מגלים סליק של נשק כזה. בלגן. בעצם מחליטים לנסות ליזום שם איזשהו פרויקט של התחדשות עירונית, כי די ברור שהמודל של שיקום שהיה קיים בשנות השבעים ובשנות השמונים, שזה שיקום שכונות, ששם הכספים הגיעו ככספי תקציב, כספי סוכנות, הגיעו לשקם את השכונות. המודל הזה כבר לא קיים, עברנו כבר למודל שוקי, שבו הבעלים של קרקעות מנצלים את זכויות הבנייה שיש להם שם ומוכרים את זה ליזמים, וככה אמורה להתבצע אותה התחדשות עירונית. בגדול, בלי השקעה ציבורית, בלי השקעה ממשלתית. השוק אמור לעשות את הפעולה הזאת של ההתחדשות.

יש הרבה מה להגיד על זה. אבל חשבנו ואמרנו, בואו נסה ונראה אם זה יעבוד כאן, בשכונה הספציפית הזאת. אז יש לנו כאן שני מתחמים. מתחם אחד נקרא קדם, המתחם הזה מורכב ברובו מדיירי דיור ציבורי, אותם דיירי דיור ציבורי הם אותם אלו שפנו לפני 25 שנה מעג'מי, כולם עם אותו סיפור, באו יום אחד, אמרו להם: הבתים שלכם מסוכנים, תעזבו, יש איזה פקדון שהיה אמור להיות מופקד עבורם, תהיו פה כדיירי דיור ציבורי

15.1.2017

ותחזרו. הם לא הוחזרו. כפי שאמרתי המגרשים האלה היום משווקים לדירות יוקרה, והם יושבים שם עם תסכול מאד מאד עמוק. הם מוכרים כדיירי דיור ציבורי, מסוג מיוחד. הם לא דיירי רווחה, הם לא הגיעו לשם בגלל שהם עניים, הם עניים אולי בגלל שהם הגיעו לשם, אבל זו איזושהי אוכלוסיה מאד מאד קשה. זה קטע אחד.

הקטע השני, מתחם אחר, גם בערך 50 ומשהו יחידות. דווקא אלה הם רובם הבעלים, בזמנו היתה שם איזושהי בנייה, בשנות השמונים. וכשלא הצליחו למכור שם את כל הדירות, כי ישבו שם דיירי דיור ציבורי, בקיצור, יש שם מתחם של 50 אחוז ממנו זה דיירי דיור ציבורי, 50 אחוז ממנו בעלים. גם כן לא כל כך עניים, אבל די עניים.

ואז בעצם נשאלת שאלה מה עושים, איך מתחילים לפרק את כל הסיפור הזה. זה אזור שגם היפואים עצמם לא נכנסים לשם, הוא נקרא הג'ונגל, העמותות היפואיות גם הן הזניחו אותו. אם אנחנו מסתכלים על מדדי עוני, הילדים שגרים במתחם הזה, אפילו לא הולכים למתנ"ס היהודי ערבי, כי לא רוצים אותם שם. זה מן תת קבוצה בתוך כל הסיפור העצוב של עג'מי, זה תת קבוצה במצב די נמוך.

באים לתושבים ומציעים להם את ההצעה הזאת של ההתחדשות העירונית. לכל אחת מהקבוצות האלה יש חשש מסוג אחר, נתחיל עם דיירי דיור הציבורי. דיירי הדיור הציבורי לא מוכנים לזוז. אין פינוי בינוי. הם לא מתפנים. הם כבר התפנו פעם אחת, התפנו פעם שניה, פעם שלישית לא מתפנים. ואז הם אומרים: אנחנו מפה לא זזים, אם אתם רוצים תבנו סביבנו אבל גם שיצא משהו טוב. אני רוצה רק להגיד שאנחנו מבחינתנו כקליניקה, העובדה שאין להם טייטל, שאין להם זכות בעלות, היא בשלב זה לא רלוונטית. כלומר, הם מבחינתנו לקוחות כמו הלקוחות

15.1.2017

שהם הבעלים, למרות שבסופו של דבר אין להם זכות חתימה על עסקת המקרקעין הזאת, אבל הם חלק מהסיפור כאן. הבעלים לא רוצים, כן רוצים, הם לא רוצים את דיירי הדיור הציבורי לידם. כולם ערבים, אגב, כולם מוסלמים. אבל גם הבעלים לא רוצים את דיירי הדיור הציבורי לידם. וגם הם קהילה. זה לא שיש לנו פה איזו הסתכלות על קהילה הומוגנית, קהילה מפוצלת. אבל בסקר שעשינו, כולם אוהבים את המקום, כולם רוצים להשאר. כלומר, הם מכירים בערכים שיש למקום הזה, והם מעוניינים להשאר, לא רוצים לעזוב.

מה הרעיון: הרעיון הוא לנסות לעשות כאן פרויקט התחדשות עירונית. אבל די ברור שהמודל השוקי המלא לא יעבוד כאן. לא יעבוד כאן, כי היום, אם אתם קצת מכירים את הפרויקטים של התחדשות עירונית, כדי שזה יצליח גם באזורי ביקוש, צריך מכפיל די גדול. צריך במקום דירה אחת לבנות שלוש או ארבע. פה אנחנו נמצאים ליד הים ואי אפשר להרים גבוה, ולכן אנחנו מוגבלים מאד בגובה. אי אפשר לעלות יותר מאשר ארבע או ארבע וחצי קומות. ולכן אי אפשר לעשות את זה שוקי. זה לא יעבוד.

מיכל ברייאר: אבל ערך הקרקע פה הוא נורא גבוה.

נטע זיו: נכון. אבל עדיין התוכנית הכלכלית גם בערכי קרקע כאלה, פחות, אנחנו לא נמצאים בשלוש או ארבע קומות, צריך להרים לפחות שמונה תשע קומות, אם ראיתם את תוכנית המתאר של תל אביב החדשה, שאושרה בימים אלה, לא מאפשרת לבנייה ליד הים לבנות גבוה, אז משהו פה לא עובד במספרים. אז צריך להתחיל לחשוב על בכל זאת מה אפשר לעשות. הרעיון הוא בכל זאת לא להרוס, משום שהתושבים לא מוכנים לעזוב, וזה באמת די מדהים לשמוע. הם אומרים אנחנו לא מוכנים לעזוב את הדירה שלו, אנחנו לא מאמינים, ולכן בעצם אנחנו צריכים

15.1.2017

לעשות איזשהו פרויקט של עיבוי בינוי ואני ככה יום אחד עומדת די חסרת עונים במגרש הזה, פתאום אני רואה את הדבר הזה שנקרא חורשת הזיתים. כל מי שמכיר את יפו, יודע שחורשת זיתים, איפה שיש זיתים ביפו זה נקרא חורשה זמנית, הזיתים ניטעים למנוע פלישות, וזה מגרש בבעלות רשות הפיתוח, כלומר מנהל מקרקעי ישראל, כלומר, ההיסטוריה שלו היא ההיסטוריה הידועה של יפו. היה שם פעם נכס שהיה שייך למישהו, בטאבו אפשר לראות בדיוק למי הם היו שייכים, ב-1948 הנכס הזה באיזשהו שלב עבר לרשות הפיתוח. הבניין נהרס, והשטח הזה פנוי. פנוי ואפשר לבנות עליו. ואז אנחנו באים ואומרים: או.קי. יש לנו פה שטח, אנחנו רוצים אותו. כי זה נראה מאד צודק, שהשטח הזה יהיה קרקע משלימה לצורך פרויקט ההתחדשות העירונית הזה, כדי שאפשר יהיה להפוך את התוכנית הזאת לתוכנית כלכלית.

דן מרידור: מה הממדים לעומת הקיים.

נטע זיו: כל השטח כולו הוא בערך 16 דונם, ואני יכולה לבנות שם אם אני מצופפת, אני יכולה לבנות שם 80 דירות על המגרש הזה. אפשר לבנות עוד כמה קומות למעלה, על הנייר זה עוד איכשהו יכול לעבוד. ומתחילים לגלגל את הסיפור הזה קדימה. בדיוק מנהל מקרקעי ישראל מוציא החלטה ראשונה, על כך שאם פרויקט התחדשות עירונית הוא לא כלכלי בלי זכויות בנייה נוספות, אפשר לתת קרקע משלימה, שזה מגרש גובל. אנחנו אומרים יופי, אנחנו בערך נופלים לקריטריון של המגרש המשלים ואנחנו מתחילים עם הפניות בשם התושבים לרשויות. קודם כל מנהל מקרקעי ישראל.

דן מרידור: רשות מנהל מקרקעי ישראל.

נטע זיו: אז זה היה עדיין מנהל מקרקעי ישראל. אני רוצה, סיפור פנימי שגם כן אני חושבת הוא מעניין מאד. אנחנו באים לדיירי הדיור

15.1.2017

הציבורי ואנחנו אומרים לדיירי הדיור הציבורי, תשמעו, יש לכם כאן פרויקט נהדר, אנחנו מבטיחים לכם שאתם נשארים כאן. כלומר, זאת ההבטחה. לא מזיזים אתכם. אז הם אומרים תודה רבה, אנחנו רוצים להיות הבעלים של הדירות. או.קי. אבל חוק הדיור הציבורי לא היה בתוקף, זה היה ב-2014, אמרו אי אפשר, זה לא אפשרי, זה לא בכוחותינו. אז אין פרויקט. חוזרים, כדאי לכם – שום דבר. אתם קליניקה, אתם אוניברסיטה, אתם תגרמו לזה שאנחנו נהיה הבעלים של הדירות שלנו. איך? לא מעניין אותנו. ואם לא – אין פרויקט. עכשיו, אין פרויקט, תבינו, הם מתבצרים. ואז הפרויקט נתקע קצת. ואז יש בחירות ואז במקרה נכנס חוק הדיור הציבורי לתוקף. ועדיין בתוקף. אנחנו חוזרים לדיירים ואומרים לדיירים: תראו, אמרנו לכם שאתם לא יכולים לרכוש את הדירות שלכם בהנחה, אבל הנה, מסתבר שכן. חוק הדיור הציבורי נכנס לתוקף ויש לכם המון וותק, אתם יכולים לקבל עד 85-80 אחוז הנחה. אתם רואים? אמרנו לכם. ואם אתם רוצים, זה יקרה. אני מקצרת, כי אנחנו מלווים את הסטודנטים שלנו להתארגנות מלמטה, ואיך זה עובד, ושום דבר – כלומר, היה איום, האיום הזה הפסיק את הפרויקט, במקרה חזר לתוקף חוק הדיור הציבורי, במקרה, ואנחנו מתחילים לעבוד עם הדיירים. הסתבר שנאמר כאן, הנכסים מאד מאד יקרים וגם את הדלתא שהם צריכים להשלים, 300-400 אלף שקל, אין מצב. לאף אחד אין את הכסף הזה. כולם עם אבטחת הכנסה. אנחנו אומרים להם: תראו, פה הדירות שלכם עולות 1.2 מליון, אמנם אתם מקבלים הנחה 900 אלף שקל, אבל עדיין 300 אלף שקל אתם צריכים לשים, כדי – לא. תמצאו פתרון אחר. אין פרויקט. וכך זה מתגלגל ואנחנו מגיעים לעיריית תל אביב, כבר התחלפו הרבה סטודנטים. זה כבר רץ חמש שנים הפרויקט הזה. כל פעם נכנס מישהו אחר לצוות

15.1.2017

הקבוע בעיריית תל אביב שהיא השחקנית הציבורית הראשונה פה בסיפור, אומרת: הם צודקים. נגרם פה עוול היסטורי, הדיירים האלה אין שום סיבה שכולם ירוויחו מסביב והם לא יהיו בעלי הדיור הציבורי. אנחנו ניקח על עצנו להיות היזם כאן, אנחנו נסבסד את הדלתא הנדרשת, הדיירים האלה יעבירו לפרויקט את זכויות ההרחבה מכוח הדירות שלנו, הרי אנחנו יודעים שיש תמ"א 38 ויש כל מיני מטרים לכל אחת מהדירות, הם לא יקבלו את ההרחבה של הדירות, ואנחנו נסבסד. כלומר, יש לנו פה פתאום איזושהי התערבות מאד דרמתית של עירייה, של גוף ציבורי, שבמשך השנים נתפש ע"י התושבים כאחראי לחלק מההזנחה המאד גדולה של יפו. והוא בהובלת ראש העיר ומנכ"ל העיר, ובעצם חוברים לאוניברסיטה, חוברים לקליניקה והופכים להיות יזמים של הפרויקט, במובן הזה שהם מקדמים את התב"ע.

דן מרידור: זה סיפור אורבאני.

נטע זיו: כן, אבל אני באתי לספר לכם את הסיפור. ועיריית ת"א מקדמת את התב"ע, המצגת נראית נפלא, יש לנו הרבה מצגות של משרדי אדריכלים, זה נראה מאד יפה. אתם רואים, שני הבניינים האלה שם, זה מה שאמור להבנות על חורשת הזיתים. יש פה משרד אדריכלים שעושה את העבודה מול עיריית תל אביב,

תמר ברנדס: זה נורא נקי בתמונה.

נטע זיו: כן, אין לכלוך, אין וונדליזם, אין סמים, אין כלום. אל הסיפור הזה מתגלגל מול העירייה, יחד עם נסיונות די נואשים שלנו לרתום את רשות מקרקעי ישראל, כי בסה"כ כל הסיפור הזה הוא אפשרי, רק אם המדינה מסכימה לתת את הקרקע הזאת, ולתת אותה בחינם. כי הערך השוקי שלה הוא ערך מאד מאד גבוה, ואלא אם כן המדינה למעשה תגיד: אני מכירה בזה שצריך פה להקצות משאבי קרקע כדי לפתור את המצוקה של התושבים

15.1.2017

האלה, ובכלל תושבי יפו הערבים שהם חיים במצוקת דיור מאד גדולה, זה לא יקרה. אנחנו מאד מאד מנסים להגיע לרשות מקרקעי ישראל, באותה תקופה בנצי ליברמן עומד בראש רשות מקרקעי ישראל. והוא בן אדם פרגמתי. הוא כבר לא שם, אבל הוא בן אדם מאד פרגמתי. הוא מקשיב. אבל מסביב לכל הסיפור הזה, רשות מקרקעי ישראל משווקת בטרופ הרבה מאד מגרשים ביפו ומשווקת אותם לא לטובת תושבת יפו. ומתרחשים כל מיני תהליכים מסביב, שבסופו של דבר משפיעים גם על הפרויקט הזה.

ומה מתרחש? המנהל משווק מגרש אחד שזוכה בו קבוצת שנקראת אמונה. שבעצם בלב עגימי מתחילה לבנות יחידות דיור שהיא מודיעה שהיא משווקת אותו רק לציבור הדתי הלאומי. זה מגיע לבית המשפט. באחור בית המשפט אומר מה שהוא אומר, על כך שאי אפשר לשווק את המגרשים האלה לגוף שהוא מפלה, וגוף הזה הוא מפלה. אבל זה כבר to late כבר המכרז נחתם, וזה כבר אבוד.

ממש לידו, כעבור שנה, משווק עוד מגרש, שוב, בלב עגימי. בדונולו הרופא שם, ורשות מקרקעי ישראל כבר יודעת שאסור לה שבמכרז יזכה גוף שמפלה, והיא מקפידה על זה ובמגרש הזה זוכה איזושהי קרן שמשביחה קרקעות, קרן שקוראים לה ריאליטי. זוכה בקרקע הזאת ועומדת לבנות שם דירות יוקרה במחיר של 35-40-45 אלף שקל למ"ר. שוב, לא בדיוק מתאים, ותושבי יפו הולכים לבית המשפט, מנסים לעצור את המכרז השני, ולא כל כך מצליחים, אבל איכשהו דוחפים רגל בדלת ומדינת ישראל עונה ואומרת: אנחנו מכירים במצוקה של ערביי יפו. אנחנו יודעים שאין עוד הרבה קרקעות ביפו, אבל יש עוד מגרש אחד, קוראים לו חורשת הזיתים, והמגרש הזה, אנחנו מבטיחים שהוא יהיה המגרש שייועד לבנייה עבור תושבי יפו.

15.1.2017

אז ככה, איכשהו בדלת האחורית, מצליחים לקבל איזושהי התחייבות של רשות מקרקעי ישראל, שסוף סוף כמעט המגרש האחרון הזה, ייועד לתושבי יפו. אנחנו מאושרים מגיעים לרשות מרקעי ישראל, כמעט סוגרים והולכים לשר באותה תקופה אורי אריאל, מנוסחת כבר טיוטת הצעת מחליטים שסוגר את זה מכל הכיוונים ומבינים בבוקר שבנצי ליברמן חשוד במשהו, ונעלם מהשטח, ופחות או יותר בזה זה נגמר. אין לנו כלום ביד.

דן מרידור: המאבק נגד השחיתות למה הוא גורם

נטע זיו: נורא ואיום. ממש נורא ואיום.

תמר ברנדס: מזל שהוא לא הטריד מינית, כי אז אני הייתי אשמה.

נטע זיו: זה סיפור קטנטן ומעניין, כי אנחנו יושבים עם בנצי ליברמן אצל

אורי אריאל, וכולם מסכימים שצריך לתת את הקרקע הציבורית הזאת בחינם לתיקון העוולה של תושבי יפו, ואני במקרה בניו יורק, מקבלת טלפון בשבת בבוקר, כאילו מאד מאד מוזר, אבל העניין הזה לא מתפקד בישראל כבר שנה שלמה. בעצם מאז שזה קרה, אין מי שיקבל החלטות. למעשה רק היום אנחנו חוזרים עם מקבלי ההחלטות החדשים בתקווה שהמגרש הזה אכן יוקצה לטובת תושבי יפו.

בעצם במצגת, עולות פה לא מעט שאלות משפטיות. אנחנו עושים כאן איזשהו שימוש במשאבים ציבוריים שזה הקרקע וזכויות הבנייה, כאשר הם מיועדות להיות משווקות או הלוקציה היא עבור תושבי יפו. יש כאן איזושהי הכרה שהקרקע הזאת צריכה להיות מיועדת לאיזשהו תיקון של עוול היסטורי, העירייה כאן היא שחקנית מרכזית פה, היא פועלת עבור התושבים שלה. היא למעשה זאת שתפתח, היא זאת שתמכור את הדירות, רק היא יכולה להגיד שהיא מוכרת אך ורק לערביי יפו, אדם פרטי לא יכול לעשות את זה. יש כמובן את השאלה מי זה ערביי יפו. כמה

15.1.2017

אחורה אנחנו הולכים, ומי זכאי ומי לא זכאי. כבר עולות פה כל מיני שאלות משפטיות.

דן מרידור: יש פה איזו החלטה של העירייה?

נטע זיו: העירייה כבר עשתה כמה דברים. את הסיפור הזה עיריית ת"א בשנים האחרונות החליטה שקרקעות ששייכות לה ביפו יהיו לערביי יפו. ואז היא קבעה לעצמה קריטריונים, כל מי שהוא חמש שנים אחרונות או שבע- עשר שנים האחרונות, איזשהו מבחן הכנסה, אם זה קרקע של העירייה, אז היא משווקת את זה, כשזה שלה, הנחה טריוויאלית מי זה הקבוצה הזאת. הרי אנחנו לא הולכים אחורה. אנחנו לא בודקים האם באמת זו היתה אותה האוכלוסייה.

דן מרידור: שהוריה וסבי סביה.

נטע זיו: הוריה וסביה מחזיקים את מפתח. זה לא המבחן. אנחנו בעצם רצים קדימה ואנחנו מתמודדים עם התוצאה של מצוקות העבר וכפי שהיא משפיעה על הדור הקיים של התושבים של יפו.

תמר ברנדס: אבל כמה תזוזות באמת יש, בתוך האנשים שיושבים שם, מתוך האנשים שיושבים שם כמה מהם הם באמת newcomers כמה מהם הם לא צאצאי תושבי השכונה.

נטע זיו: זה מאד קשה, משום שרוב התושבים המקוריים של יפו לא נמצאים ביפו. הם נמצאים בעזה, בלבנון, בכל מיני מקומות אחרים. מי שהגיע ליפו ב-48', זה תושבים מהגליל וכאלה שכן חזרו, כבר אי אפשר לעשות חישוב בדיוק מי זה שנגרם לו העוול ההיסטורי הוא זה שהיום מפוצה אלא זה איזה מן קולקטיביות כזאת שאנחנו חייבים לקבוע את המבחנים לפי המצב עכשיו. אז היום אנחנו יודעים מי זה תושבי יפו. הם מחזיקים בזהות כזאת שהם תושבי יפו וכביכול מייצגים את האינטרסים של הקהילה, קרי, '48. אבל זה לא אותם אנשים, זה לא בהכרח אותן

15.1.2017

משפחות. אז יש לנו פה איזושהי שאלה קבוצתית כזאת, שצריכה לבוא לאיזושהו ביטוי במסמך משפטי שקובע קריטריונים.

אלי בכר : מה זה ללכת אחורה,

נטע זיו : משום שהטעון המוסרי שלהם מתבסס על איזושהו גלגול היסטורי שהוביל אותם למצוקה של היום.

דן מרידור : השאלה אם אתה מתקן פה עוול,

נטע זיו : אני תכף אתייחס. אני זורקת את השאלות האלה כי הן באת

שאלות שבסופו של דבר צריכות להיות מתורגמות למדיניות, לפוליסי, לקריטריונים, להחלטות של רשות מקרקעי ישראל.

דבר דומה אפשר להגיד על העירייה. העירייה בעצם פותרת את הבעיות של תושביה. אז אנחנו יודעים היום כמה זה שנוי

במחלוקת, שערים רוצות לייעד מגורי לבני המקום. עיריית

הרצליה רוצה שהרצליינים ימשיכו לגור שם. עיריית רמת השרון

רוצה שתושבי רמת השרון ימשיכו לגור שם וכו'. ז"א יש לנו פה

עירייה שלגמרי פועלת מתוך ההכרה במצוקה של תושביה,

לפרויקט שמיועד רק לתושבי יפו, וכמובן אני רק רוצה לאבחן

מבחינה משפטית, היום, כשאנחנו מתעסקים בשאלות של

פיתוח דיור, בצד התכנוני, זכויות בנייה זה לא משהו שאפשר

לייעד לקבוצה מסוימת. קרקע אפשר, במסלול של שיווק

מקרקעין רשות מקרקעי ישראל או רשות מקומית יכולה להגיד :

זה השטח שלי, אני מייעדת אותו לתושבים מקומיים, לאנשים

ששרותו בצבא, לנכים, ערבים, בדואים, לא משנה מה. זכויות

בנייה אי אפשר לעשות כזה דבר. למעשה, מה שאנחנו עושים פה

לוקחים איזושהו פול של זכויות בנייה, ואנחנו מייעדים אותו,

שחלקו נבנה בכלל על קרקע פרטית, על קרקע של הדיירים

הקיימים, בעצם מייעדים גם את הדירות שהולכות להבנות על

הגגות, לאוכלוסיה מוגדרת. שגם זה משפטית לא כל כך ברור

איך עושים.

15.1.2017

יש לנו פה כל מיני שאלות מכל מיני דרגות. וכמובן, כשאנחנו, יש לנו עוד הרבה מאד שאלות שעולות. התאוריות שלנו אומרות שהפרויקטים האלה צריכים להיות מלמטה למעלה, מובל ע"י התושבים. שום דבר. נאדה. האוניברסיטה היא מלמעלה, אנחנו מזיזים את זה כבר חמש שנים, התושבים פסיביים לחלוטין, בקושי מצליחים להזיז אותם להגיע לאסיפות תושבים. כל התאוריה הזאת לא עובדת. פשוט זה לא עובד. חוסר אמון מאד גבוה לאור ההיסטוריה שלהם והאכזבה שלהם מהמערכת. מה אנחנו עושים, מי הכוחות שהולכים אתנו, בעלי הדיור הציבורי, הבעלים רוצים שהם יעופו משם, הם מוכנים להתנות את ההסכמה שלהם בהתחדשות עירונית רק אם יעיפו את דיירי הדיור הציבורי. כמובן שאנחנו לא יכולים להסכים לזה. אז השאלה היא מי הלקוחות.

מצד שני, יש לנו שתיים שלוש משפחות שם שהן נאשמות בפשיעה ובסמים, ממש תחנות סמים, כאילו אנחנו יכולים לוותר עליהם, ועולות פה עוד כל מיני דילמות אתיות ברמה הפרקטית. וכמובן עולה כאן שאלה של התפקיד של האקדמיה. משום שהאקדמיה זה לא תפקיד מסורתי של האקדמיה לעשות את זה. אנחנו עושים תוכניות עסקיות, אנחנו מתקשרים עם יזמים, אנחנו, יש פה איזשהו מקום חריג,

דן מרידור: הקליניקה יכולה להחליט,

נטע זיו: כן, זו קליניקה, אבל כשאני רוצה להתקשר עם חברה כלכלית שתעשה לי בדיקה כלכלית, אז מחלקת המכרזים של האוניברסיטה שצריכה לממן, כאילו לא יודעים איך לאכול את הדבר הזה, זהו. ובאמת השאלה איך ומה אנחנו יכולים ללמוד מזה לגבי החיבור בין הפוטנציאל שיש במהלכים של פיתוח ופיתו שוקי, למרות שפה יש איזשהו פיתוח שוקי ומעורבות ציבורית מאד מאד עמוקה, בנושא של קידום שוויון, קידום

15.1.2017

דיור. זהו, זה ככה המסגרת לסיפור הזה. יש פה עוד כל מיני הסתעפויות שנשמח להגיע אליהן.

דן מרידור: סיפור מאד מעניין, מאד מרגש. אני הולך לקונצרט לצילו של הנכד שלי, לא רחוק משם, ואני מצטער שאני שומע את כל זה בפעם הראשונה. אבל זה סיפור מרגש ומעניין, אני חושב שיש פה עירוב של הרבה אד דיסציפלינות ושאלות בערכים. יש פה פרוצדורה חוקית איך לעשות משהו. יש פה שאלה שהפורום הזה עוסק בה, מקומות של שוויון, של תיקון עוול. דברים בעולם הערכי. יש שאלות של ערבים מול יהודים, יש שאלה של '48 ותוצאותיה. ולפי דעתי, קשה מאד, לי קשה לקבל תשובה לעצמי עם כל כך הרבה קואורדינאטות מחוברות. צריך לנסות להפריד אותן אחת לאחת. אם כי יש פה משהו צודק, אם המדינה רוצה, היא תפקיע את הכל ותעשה את זה נכון. זה באופן תאורטי. אבל יש כאן שאלה פרוצדוראלית איך עושים את זה. אני לא מזלזל בה, אני מכיר בחוקים השונים, בבעיות, אבל אפשר לעשות את זה. יש כאן שאלה מה נכון לעשות. האם אנחנו מתקנים כאן באמת את עוול '48 באופן אינדיבידואלי כרגע לא, כי לא אלה האנשים. מדובר על אנשים אחרים, על הבעלים הקודמים, ועל נכסי נפקדים שגרים היום בעזה או בארץ במקום אחר. אז לוקחים את הקרקע שלהם ומעבירים לאנשים שלא היו שם. אני לא בטוח אם תיקון '48 זה הדבר המרכזי פה. כל אחד מאתנו מרגיש רצון לתקן עוולות שקרו. זה טבעי, אני גם מרגיש כך, אבל אני לא בטוח שזה מה שאני עושה פה.

זה משליך על השאלה של ההצדקה. אני זוכר את השאלה שעלתה לגבי שכונה לא רחוקה מכאן, ימין משה. שאני זוכר, הייתי הולך אליה יורד מהכבישים ועולה להר ציון פעם בשנה. שכונה של אנשים עניים, עדות המזרח שבאו לשם, ובאמת היה תמיד נקי ויפה בשבת, הכל מסויד בלבן. באה '67, הפכו להיות מקום

15.1.2017

מרכזי, שלחו אותם למקום אחר ושיווקו אותה לאמנים, לכל מיני אנשים. לא ערבים יהודים, דווקא בתוך העולם היהודי ברובו. ויש לאשתי בן דוד שגר בניו יורק, ועכשיו קנה דירה בהארלם. יש מקום שכל השחורים הולכים ובאים הלבנים, סליחה על הביטוי הגס הזה, וקונים שם ויעשו הון תועפות, והשחורים שגרו שם, יישארו בבעיה, ובוודאי ישארו כל הסלאמס האלה ויש משפחות כאלה בארה"ב, אתה רואה את זה הרבה מאד, מקומות שהיו מקומות עוני נוראים, והפכו עברו להיות מקומות יוקרתיים, מה שקוראים יקרים..

ואני רוצה לנסות לברר אתכם אחת לאחת, איך לפתור את זה. יש לזה הצדקה, כפי שאני יכול לספר על ויכוחים נוראים שהיו לי עם אריק שרון, עוד לפני הקשת המזרחית, כשהתחילו להפריט אמרו שהקיבוצים מגיע להם. כי הם הרי עבדו באדמות, אבל זה אדמות של המדינה, מה פתאום מגיע להם, למה לא מגיע לי? והיו אז וויכוחים נוראים על זה. אני זוכר את הוויכוח. אמרתי לו: תראה, יש את בית שאן, אתה עולה לבית שאן, אתה עולה החל מירדנה והחל ממעוז חיים. למה רק למעוז חיים מגיע לו, כי הוא קיבוץ והעירוניים שגרים באותו מקום, למה ההעדפה הזאת? מה שעלה בקשת המזרחית לבג"ץ. אתה לוקח מאנשים ומעביר דווקא לקבוצה מסוימת, צריך שיהיה שוויון מול מסכנים אחרים. ביפו, בת ים ומקומות אחרים, שהם מסכנים מאד. לכן לפי דעתי, הרגשות שלנו פה מקשים קצת לבודד את זה. והייתי מנסה לבודד את השאלות האלה, לעשות תיקון לעוול היסטורי, יפו לא כזכות אינדיבידואלית, אלא כזכות לאומית. היתה העיר הערבית המרכזית, בארץ ישראל או בפלשתיין what ever עם העותמנים והבריטים, ובאמת רוקנה מתושביה. אגב, עוד לפני מאי '48, עוד במרץ אפריל, כיבוש יפו

15.1.2017

כל זה נדמה לי היה עוד במרץ אפריל אפילו. אתם רוצים לתקן משהו, אני חושב שהשאלות חשובות כאן. מה השאלה.

אני חושב שיש תיקון העוול והמצב הנורא של התושבים שם. וזאת שאלה שצריך לשאול אותה, אני לא יודע, לא מכיר אותה, את גם חיה שם, אני לא חושב, שמענו מברנרד שו, זה עניין של כסף או עניין של הבטחה. הם כבר שבעי הבטחות, יודעים שלא קיימו כלום ותמיד סידרו אותם. אבל מי שגר שם בדיור ציבורי, שפעם היו לו זכויות או שלא היו לו, אני מניח שאומרים לו תעבור – הוא לא ירצה לעבור. אבל אם זה יובטח באיזשהו חוק או בחוזה, שמסביר שהוא הופך להיות בעל דירה שתהיה שווה מחר 10 מליון אז הוא יבוא. באותו מקום או במקום אחר. והשאלה היא בסוף, לפי דעתי, אנשים רוצים ללכת למה, רוצים לתקן את העוול? אני לא חושב שזה ראוי לקבוצה מסוימת לתת את כל הזהב כי יש המון קבוצות אחרות מסכנות. אני מדבר על עניים השכנים שלהם. לכן אני שואל, צריך לפרק את האנשים השונים ולשאול מה נכון לעשות להם. אני גם נורא בעד שוויון. אני לא רוצה להכנס לוויכוח הכללי שדובר בו הרבה, אם אנחנו רוצים פה שוויון ועושים תיקון עוול, אם אנחנו מונעים אפליה, אם אנחנו רוצים מינימום ולא בדיוק שוויון, גם פוגעים בשוויון לעניים אחרים, כי אלה כן מקבלים.

ערוב הרגשות מקשה לי את הדיון הזה. סליחה על הפראזה הזאת. רציתי רק להסביר את העניין.

לא לא, אני דווקא שמחה שלקחת את זה לשם. כי באמת אלה הן השאלות המהותיות. יש פה איזשהו נרטיב. הוא הנרטיב שאנחנו באנו אתו. הנרטיב הזה עושה חיבור בין שני דברים שבזכרון ההיסטורי הקולקטיבי של יפו, כי אתה צודק, זה לא עסק אינדיבידואלי. יש פה איזה דבר של קהילה שמספרת סיפור. והסיפור הזה מתגלגל,

נטע זיו:

15.1.2017

דן מרידור : מאז '48,

נטע זיו : נכון. אבל זה לא רק '48, כי הם גם יודעים לספר טוב איך הם חיו ביחד בבתים של רשות הפיתוח יהודים וערבים ביחד, והם חיו ביחד, אבל אז, כשהכל הוזנח, היהודים עברו לשכונות החדשות של יפו ועברו לבת ים,

דן מרידור : ואותם השאירו מאחור שם.

נטע זיו : אבל יש פה כל מיני סיפורים. אני חושבת שזה בדיוק נופל בממשק הזה של היסטוריה ומשפט, זכרון ומשפט, זה בדיוק הדוגמא. עכשיו, הנרטיב הזה היה נרטיב שכולו היה נרטיב, נקרא לו לאומי עד גבול מסוים. ופתאום נכנס השוק. פתאום הניאו ליברליזם התלבש על המצע ההיסטורי הזה, והם רואים, עכשיו זה כאילו בכלל לא המדינה, זה המחירים עולים, זה כן המדינה, כי המדינה משווקת את הקרקעות, שכביכול, אבל פתאום הניטרליות של השוק, כי מה אומר רשות מקרקעי ישראל? מכאן ואילך אנחנו לא נותנים ליהודים. אנחנו נותנים למי שמשלם הכי הרבה, ואז מתרחש איזשהו סחרור במחירים שהוא מרגיש את מה שהם מרגישים שהוא הנישול של פעם.

דן מרידור : השוק הזה וכל מה שתארת, אני מסכים אתך, אבל השוק הזה הוא מה שמעלה את המחירים. ויש להם נכס שהם שולטים בו בפועל והוא הרבה יותר יקר. לכן המדינה רוצה בנכס הזה שמחיריו עלו בגלל השוק, בגלל הביקוש של מעמד הביניים, היא מוכנה לתת מאה אל, לרכוש ששווה עכשיו 5 מליון, אבל זה בגלל השוק, לא בגלל שהמדינה החליטה. יש ביקוש. אז בואו נעשה עם זה משהו. איך עושים את זה במדינה, דרך הפקעות, אינני יודע, אבל דווקא השוק לא מפריע לי פה, השוק מעלה את המחירים וזה נותן לך יכולת. המדינה צריכה להחליט מה היא עושה עם העובדה שיש בידיה קרקעות שהן של רשות הפיתוח, ואם הקרקע עלה פי עשרה או פי מאה, אז מה היא עושה עם זה

15.1.2017

עכשיו? אני לא יודע, פוליטית יש כל מיני שאלות, אבל משפטית לפי דעתי אפשר לפתור את זה, בעיקר בחקיקה. דווקא השוק לא מפריע לי פה. כשהמדינה מחליטה על הכל, זה פוליטיקה כללית. אבל השוק יש לו מגבלה של השוק אז אפשר לעשות את הכל.

גיא לוריא : בואו רק נעשה את זה מסודר. אורית.

אורית קמיר : אני רוצה לעשות את האנלוגיה אולי הפחות טריוויאלית כי היא לא נזרקה, אבל כשאת מדברת על מי הם היפואים, אני כל הזמן ברקע חשבתי על מי הם היהודים הפולנים בעיני ממשלת פולין, שהיא מחזירה רכוש יהודי. בדיוק אותו דבר. ומאד שווה ללכת להסתכל. והקהילה היהודית בפולין היום, מחזיקה המון רכוש, וחלק מהרכוש בקראקוב למשל, זינק פלאים, שלא לדבר על וארשה, שזה מקרה יותר מיוחד. אבל קראקוב זינק פלאים. כמעט אף אחד מהיהודים שנחשבים היום הקהילה היהודית בפולין, לא היה יהודי פולני לפני המלחמה, כפי שאנחנו יודעים היהודים הפולנים לא נשאר הרבה. מי שהיום יהודים פולנים, זה יהודים שהגיעו מבריה"מ הרבה הרבה יותר מאוחר. והיהודים הפולניים המקוריים, הורשאים והקראקוביים היו מתהפכים בקברם אילו היה להם קבר, אז עשר פעמים עמי מתהפכים למחשבה, ואעפ"כ זה לגמרי ברור שמי שחי שם היום זו הקהילה, הם בוחרים את נציגיהם, להם ממשלת פולין מחזירה את הרכוש שהיא לפעמים קונה ולפעמים משקמת וכל מיני דברים כאלה, יש עם זה המון בעיות והרבה אנשים כועסים.

דן מרידור : מבחינה משפטית זה לא רכוש פרטי, אבל זה רכוש קהילות,

אורית קמיר : נכון. זה רכוש קהילות. אבל

מיטל פינטו : אבל עדיין זה יכול להגיע לקהילות אחרות,

אורית קמיר : נכון. עדיין השוויון, אם רוצים לקרוא לזה שוויון, אני לא חסידה גדולה בכלל של השימוש בשוויון, אבל אנחנו קוראים

15.1.2017

לעצמנו כאן שוויון, הוא סימבולי. והסימבולי זה הקריטיקל וזה לא מתיימר להיות אישי. אישי זה באמת כל פרט ספציפי אם הוא יכול להוכיח שהיה לו פעם דירה באיזה חור, אז הוא ינסה להשיג את זה. אבל הרכוש שנחשב כרכוש יהודי, הרי אף פעם זה לא היה רכוש יהודי לפני המלחמה זה לא היה רכוש יהודי. לא היה דבר כזה רכוש יהודי. זה היה רכוש של קהילה מסוימת שהתמקדה במקום מסוים וקנתה בית כנסת מסוים והיה איזה נדבן מסוים והקרקע היתה רשומה או על שם הקהילה, או על שם הנדבן. זה לא משנה, אבל זה נהיה רכוש יהודי. והיום מי שנחשב יהודי בשביל הצדק או השוויון הסימבולי הזה, זה מי שהיום חי שם. עם כל המורכבות המאד בעייתית של זה, כי הגיעו לשם אנשים בגלל שזו קהילה מאד מאד קטנה, שעזבה כל מיני אזורים בבריה"מ מכל מיני סיבות אחרות לגרי, ובטח לא מתוך איזשהו קשר דווקא ליהדות וארשה או משהו כזה, אז בסופו של דבר, מי שמנהל את כל הדבר הזה, זה אנשים שהגיעו לזה מסיבות לגמרי אחרות. אבל הם קריית וארשה, והם מנהלים וזהו.

נטע זיו: זה מאד מעניין, א בל אני רק אגיד ככה בשנייה, שבעצם מה שיש לנו כאן, את אומרת שזה סימבולי, שמתורגם לאיזושהי מטרה ציבורית שמתורגמת למשהו פוליטי שמתורגם למשהו משפטי. זה הגלגול של הדבר הזה. עכשיו, בכל אחד מהחתכים האלה, זה יכול ליפול או אפשר למצוא את נקודת החיבור החלשה. אפשר להגיד שטעון פוליטי לא יכול להיות מתורגם לכלי משפטי או כלי ציבורי לא יכול להיות מתורגם לכלי פוליטי, אבל בעצם זה מה שקורה כאן, שיש לנו פה איזשהו שרשור של הרמות השונות של הclaim הזה.

15.1.2017

אורית קמיר: אבל דן צודק שבסוף יש כאן איזשהו רצון, השאלה אם יש קבוצת רוב שרוצה להכיר בזכות היסטורית קולקטיבית של קבוצת מיעוט.

דן מרידור: כן. זה לא תיקון עוול לאיש. זה תיקון, מי תיקון עוול או מן ריכוך המכה הגדולה שהם חטפו.

אורית קמיר: זה לפחות הכרזה על הכרה באחריות על נזק שנגרם לקבוצה. דן מרידור: אפילו אם זה בא רק מתוך רצון טוב, מה איכפת לי למה, אבל אני רוצה לתקן, הם סבלו – בואו ננסה לתקן. גם בלי קשר.

תמר ברנדס: מה שלא אהבתי בדברים שהעלית, זה דווקא הנקודה של הפער בין אלה שבאים מלמטה ומלמעלה, ובעיקר התאוריות המשפטיות. מצד אחד, אני חושבת שהתמונות שהראית בהתחלה, הן התמונה הכי ברורה של אי שוויון שיכול להיות. כשאת משווה את זה ליד כל תמונות הפיתוח החדשניות של יפו וunder ground זה אי שוויון וזה די מובהק כשאנחנו מסתכלים על זה ואנחנו רואים אי שוויון שחווים אותו. ומצד שני, כשאני לוקחת את התוכנית ואומרת בואו נבחן את זה בעיניים משפטיות, האם היא עולה בקנה אחד עם עקרון השוויון, אז מתחילות כל הנקודות האלה. ומה עם הערבים של רמלה? ומה עם ערבים ממקומות אחרים? ובעצם אם אמרת שזה המגרש האחרון ביפו, אז למה דווקא לטובת התושבים האלה? מה עם התושבים האחרים ביפו שזה המגרש האחרון והם לא יקבלו. אני חושבת שחלק מהבעיה, ואולי זה גם חלק מהמקום שבו התאוריות נתקעות, אבל לדבר על צדק מוחלט, צדק יחסי, כי שם הייתי על safe ground ואמרתי, לא אני אגיד את מה שאני רוצה להגיד, וזה קשור גם למה שאני הולכת לכתוב, זה שוויון מוחלט, שוויון יחסי. אולי אנחנו תמיד חושבים, על הפרדיגמה המשפטית של אי שוויון בצורה רנדומאלית. אם אנחנו בודקים בצורה מסוימת וכך גם בית המשפט מסתכל עליה, ואומר: או

15.1.2017

שהיא עולה בקנה אחד עם עקרון השוויון, או שהיא לא עולה בקנה אחד, או שהיא מקדמת שוויון או שהיא פוגעת בשוויון. אבל אני לא בטוחה שזה נכון. למשל, כשאת מסתכלת על התוכנית הזאת, אני יכולה להגיד יש פה בעיות, אם אני בוחנת אותה תחת זכוכית, יש פה בעיות, יש פה אבחנות אם האבחנה מוצדקת או לא מוצדקת, איך אנחנו מחליטים מי כן ומי לא, וכל הדברים הרגילים שאנחנו מכירים עם הקטגוריות האבסטרקטיות של שוויון שאנחנו מוכנים לחיות תחתם. אבל מצד שני, אני אומרת: או.קי. אם זה יצא לפועל, האם צמצמתי את אי השוויון? אז זו תשובה מאד אינטואיטיבית, אני חושבת שכן. יש בסה"כ הכללי, יש יותר שוויון וזה פער שאני לא בטוחה שלתאוריות שלנו יש לנו דרך טובה. ז"א אנחנו כן יכולים לדבר על שוויון חלוקתי וצמצום פערים ושוויון מצד שני – יש לנו את כל התאוריה בנפרד.

אבל אני שלשים את התאוריה של השוויון כדי באמת לפתור את הבעיות האלה, ולפתור את המחלוקות האלה, אני לא בטוחה שזה פתור עד הסוף. אני חושבת שאולי זו הבעיה שלנו כמשפטנים. שאנחנו מחפשים תמיד פתרון שהוא לא מתערב בשום בעיה. הוא עולה בקנה אחד עם השוויון across the board מכל זווית שלא נסתכל עליו, הוא שוויוני, ואם הוא לא שוויוני, אז זו אפליה או העדפה מתקנת. לא משנה, שנוכל להכניס אותו לתאוריות הקיימות בכל זווית שהיא, ואז על הקרקע, המציאות לא תמיד מאפשרת את הפתרונות האלה. וזה תוקע. זה משתק את האפשרות, אני חושבת, לקדם שוויון במציאות, הרבה פעמים. זה אולי בדיוק הפוך ממה שנאמר.

נטע זיו: לא סתם אני התחלתי ואמרתי שיש לנו, התחלנו עם איזושהי מוטיבציה מסוימת. לא אמרנו בואו נראה, נעשה משהו של שוויון ונראה איך זה מסתדר. תחילים עם איזושהי מוטיבציה,

15.1.2017

זה לגמרי מעוגן בתוך איזושהי מציאות. המוטיבציות נשורות, הן מרגישות בדיוק כמו שאת אמרת. אנחנו עושים פה משהו שהוא כנראה בצורה מסוימת, חלקית, יחסית, ממעיט את חוסר השוויון. אין כאן איזושהו נסיון לתת איזה משהו שהוא עגול וסגור מכל הכיוונים. אבל אני כל הזמן אומרת המוטיבציות שם. לא שכחנו מאיפה זה בא. ובמובן הזה זה כן שלם.

ראם שגב: רציתי גם להגיד משהו אחד עלי. אומרים צדק מתקן. ניסיתי להבין לאחרונה מה מתכוונים כשאומרים צדק מתקן. בינתיים הסכמה האלטרנטיבית שלי, זה שצדק מתקן זה לא עיקרון יסודי. כלומר, יש הצדקה לצדק מתקן רק כאשר זה מתקן, או צדק חלוקתי, או צדק גמולי, או תועלת. לתקן איזושהו אי צדק במקום אחר. המבחן הוא, צריך לחשוב על מצבים שבהם אין הצדקה לפעולה במונחים שצריך לחלק. אין הצדקה לפעולה הרלוונטית במונחים שצריך לחלק. במובן זה נגיד שאולי עדיף שהכסף ילך למישהו אחר, שמצבו יותר גרוע ולא באשמתו, אבל אין שום אלמנט של תיקון לגבי אותו אדם אחר. במקרה כזה האינטואיציה שלי שצריך לעזור למי שמצבו גרוע יותר ולא באשמתו. כלומר, מי שמגיע לו יותר אם אני מחלק את הכאב וכו'.

הסיבה היא, מה בעצם אנחנו רוצים לתקן במונחים שצריך לתקן. אם אנחנו רוצים לתקן את התוצאה, זה כנראה במונחים של צדק מחנך או צדק מוליך, אחרת אנחנו לא רוצים לתקן את התוצאה, במונחים שצריך לתקן, כי אז זה שוב מעגלי. בדרך כלל אנחנו רוצים לתקן את הפעולה. אבל את הפעולה אי אפשר לשנות, הפעולה כבר נעשתה וזהו. מה שאפשר לתקן זה רק את התוצאה. אבל אם מבחינת התוצאה, המצב של האדם שנעשתה כאן פעולה לא צודקת יותר טוב של אנשים אחרים, האינטואיציה שלי שיש פה אנשים שזקוקים יותר.

15.1.2017

מה שחשוב להבין, זה שבאופן עקרוני, צדק מתקן זה לא קטגוריה יסודית. זה רק נגזר מפעלים אחרים. זה לא אומר שכעניין מעשי, לא ראוי שנדבר במונחים של צדק מתקן, בדרך כלל, כשנעשה למישהו עוול, יש גם שיקולים של צדק מחנך, צדק מוליך וכו', ושל תועלת.

אורית קמיר: אתה לגמרי מתעלם מההיבט הקהילתי כאן.

ראם שגב: אני מתאר שתי התנגדויות שעלו כאן, אחת זה קבוצתי ולא אישי. אבל כל מה שאמרתי, הוא נכון גם אם מדברים על צדק קבוצתי ולא במישור האישי. אבל זה ש *you cannot un do the action* זה נכון גם במישור הקבוצתי. זה שאם כבר מדברים על צדק לגבי קבוצות, אז אם יש קבוצה אחרת שמצבה יותר גרוע, יש גם צדק מחלק. אבל לא נעשה כלפיה שום עוול. האינטואיציה שלי עדיין אומרת שזה לא פותר את הבעיה בזה שעוברים למונחים קבוצתיים. דבר שני,

אורית קמיר: לא ברור, כלומר, לתת את מטע הזיתים לפליטים מאריתריאה במקום להם?

ראם שגב: כן, כן, ושנית אני פשוט לא חושב שזה משכנע, לדבר על צדק במונחים קבוצתיים. צדק זה אנשים. אם יש קבוצה שמצבה רע בממוצע, אבל יש בתוכה אנשים שבאופן אישי מצבם טוב, לא רואה שום הצדקה לעזור לאנשים שמצבם טוב.

אורית קמיר: זה לא כל כך סטרילי, אתה מנכה כל כך הרבה גורמים מתוך המשוואות.

תמר ברנדס: זה שיש לך *un doing* לא נגמרת בזה ש *you cannot un doing* ראם שגב: מה שאת כן יכולה לעשות זה לתקן את התוצאות של הפעולה. אני אומר או.קי. עכשיו את יכולה לבחור, להשאיר את התוצאות אחורה, או לעזור, לקחת את המכונית או לקחת את הבית של אורית, למשל, בדיוק כמו כאן. עכשיו אני אומר: או.קי. יש לי בית, הבית שהיה של אורית. אני יכול להחזיר אותו, או לאורית

15.1.2017

או לאבישי, אבל לאורית, אני בררתי, יש לה כבר בית אחר, ולאבישי אין. אז אני אומר, צריך להחזיר אותו לאבישי. קורה שיש גם שיקולים פרקטיים. לשל, אם אורית תתרגז, אין לה הצדקה עקרונית,

נטע זיו: זה מאד מעניין. זה שהיא תתרגז משחק פה.

ראש שגב: בוודאי, אם היא תהרוג אותי שאני לא מחזיר לה את הבית, אני אחזיר לה.

נטע זיו יש לך זיקה לעוד קהילה מסוימת, אתה לא מצליח להשקיט. יש אינתיפאדת דיור, אתה צריך לעשות משהו. יש גם את זה. אני חושבת שחלק ממה שעיריית ת"א עושה, לא יודעת אם הרשות למקרקעין, אבל מה שעיריית ת"א עושה את זה. אבל גם מההיבט הקהילתי,

תמר ברנדס: הנרטיב שדיברת עליו כל הזמן,

נטע זיו כן. זה לא כסף. זה בסופו של דבר מתורגם,

ראש שגב: לכסף.

נטע זיו: אבל יש לך פה זיקה

אורית קמיר: זהות. יש כאן קבוצה שכרוכה בזה, והפליטים לא אומרים שהזהות,

(מדברים יחד)

ראש שגב: קובעים בוועדה והאנשים האלה לא קובעים בוועדה.

תמר ברנדס: אז למה לא לקחת לכולם? הרי זה אותו דבר. יכולים לקחת את הבית שלך ושלי, למה דווקא את הבית של הזיתים?

ראש שגב: אנחנו עושים את זה כל הזמן, וזה מוצדק.

נטע זיו: אנחנו חוזרים לשאלה של איך נכון לחלק. האם נכון לחלק the must ותשלומי העברה, או שאנחנו גם רוצים לחלק בדרכים אחרות של קניין, חוזים, זכויות בנייה. שאלה. אני חושבת שברגע שאני מחליטה לחלק איזשהו משאב שיש לו משמעויות מרחביות ויש לו משמעויות תרבותיות והיסטוריות, אז הניתוח

15.1.2017

הזה כבר התלכלך. זה כבר לא אותו דבר. וכן, את הפליטים, אם אנחנו רוצים לתקן את הצרכים שלהם, אז זה יכול להיות בשכונת התקווה. שם או לא חשוב איפה, ברחובות או ברמת השרון. אבל הסיפור הזה הוא סיפור שאי אפשר לנתק אותו מהנרטיב ומההיסטוריה. ולכן אני חושבת שהניתוח שאתה עשית, לא עושה את העבודה פה. הוא לא נותן לי את התשובות ושוב, אין כאן איזשהו נסיון להגיד: יש פה מודל של צוות מתקן במובן הנקי שלו, לא, כי גם זה לא, ראינו שגם זה לא לגמרי עושה את העבודה של הצוות המתקן. יש פה משהו שלא מסתדר עם אף תאוריה מושלמת.

ראם שגב: את רוצה להצדיק את זה?

נטע זיו: אני רוצה להצדיק את זה, אבל אני עדיין מתקשה להצדיק את זה גם עם הצוות המתקן. יש פה איזשהו מוטיב מסוים של צוות מתקן, אבל זה לא כל הסיפור.

אבישי בניש: זה סיפור מאד מאד מעניין, ונורא נורא מסובך. נורא נורא מסובך. האמת היא שבכותרת אני חשבתי שאנחנו בעיקר נדבר, א שהנייר יהיה בעיקר על ההיבטים היותר כמו השוק מול שוויון כלכלי וחברתי ואני אגיע לזה, אני אגיד על זה כמה מילים. אבל בעצם הסיפור המרכזי הפך להיות הסיפור בין קבוצות: יהודים – ערבים, היסטוריה ושוויון יותר על בסיס קבוצתי, זהותי וכו'. יש קשר בין שני הדברים האלה. ההשתייכות פה לקבוצות ולמעמד סוציו כלכלי יש חשיפה, אבל שם יש גם מורכביות בתוך הקבוצה. אם אנחנו מסתכלים יותר על הסיפור של שוויון בין קבוצות וכו', אז אני הייתי משתמש בסימבוליזם דווקא בצורה אחרת. ז"א אני חושב שבעצם הסיפור המרכזי פה הוא האם על בסיס הטענה שהיה עוול היסטורי בקבוצה מסוימת, ואז יש פה שאלה מהי הקבוצה, זה ערביי יפו, זה ערבים באופן כללי במדינת ישראל וכו'. אנחנו מכירים סוגים של טענות מהסוג

15.1.2017

הזה. הכי קרוב שאני מכיר, ואני לא, זה אפליה מתקנת. אפליה מתקנת בעצם עושה מדיניות שרלוונטית, על בסיס השתייכות לקבוצה בגלל איזשהו עוול היסטורי. אז פה מה שמיוחד קצת פה, זה שהביטוי של זה הא יותר לוקאלי. כאילו זה עניין של שיווק, במקום הזה כן, אם היינו צריכים להסתכל על זה בצורה הזאת, אז אם אנחנו רוצים לעשות כזה שוויון, אז בכלל, המדיניות, ההקצאה צריכה לתת עדיפות: אנחנו שייכים לקבוצת המיעוט הערבי, בהקצאות או איזושהי צורה של מדיניות של העדפה מתקנת ואנחנו יודעים שיש וריאציות שונות וצורות שונות איך לעשות את זה.

אבל, חוץ מהמובחנות מהרעיון שזה פר מקום, ולוקאלי כזה, שזה קצת שונה, יש פה גם עניין שזה בעצם לא לכולם שייך לקבוצה, וזה גם לא פותר את העניין, ואני רואה בזה מימד חדש של סימבוליזם, שהוא יש לנו איזה דבר, אנחנו רוצים לתת לו איזו הכרה סימבולית. זה לא כל כך קשור לאנשים הספציפיים ולמיקום הספציפי וכו'. אני חושב שהאמת היא שיש שם שני סיפורים, שאנחנו רוצים לתת להם הכרה סימבולית. מיד נגיע לחברתי כלכלי, אבל פה אם הדיבור נעשה עוול וכו', אז אנחנו בצורה סימבולית ובולטת, ניתן פתרון לכמה אנשים, ונגיד שזה מתקן וכו', ואז נוצר לך, זה לא באמת אפליה מתקנת, אלא סימבוליזם שהוא באמת מנומק בצורה שמכירה בעוול היסטורי וכו', אז עשית אקט שאתה יכול לתייג אותו כנובע מכך, לקבל את כל הקרדיט אולי שבא עם זה, או הגינוי שבא עם זה, כי זו סוגיה, אבל עשית משהו מאד מאד מוגבל. זה דיבור נורא

אורית קמיר: אז עדיף לא לעשות את זה בכלל?

אבישי בניש: רגע, יש פה שאלה, כי זה נורא תלוי, יש פה את כל הדיון מראש.

אורית קמיר: אז יותר טוב לא לעשות את זה?

אבישי בניש: אני לא מכריע.

15.1.2017

אורית קמיר : אבל צריך להכריע.

אבישי בניש : אני חושב שזה נכנס לדיונים האלה של watching אבל מאד מאד ברור שזה לא אפליה מתקנת, זו אפליה מתקנת סימבולית מאד נקודתית וכו', וזה לא נותן את מה שזה לא נותן.

נטע זיו : אני רוצה להגיב ועוד יותר לחדד את מה שאתה אומר. אבל אני לא חושבת שעדיף לא לעשות. אבל אני חושבת שבמהלך הדיאלוג שמתקיים עם נציגי הקהילה ביפו, המתח הזה שאתה מתאר, עולה כל הזמן. כי אחד מהתנאים, אני לא סיפרתי את כל הסיפור, יש תמיד עוד חלקים. יש עוד מגרש. ליד מגרש הזיתים יש עוד מגרש. יש התניה של רשות מקרקעי ישראל שאומרת : או.ק.י. אנחנו נותנים לכם את זה, עוד 150 יחידות דיור, בנוסף למאה שאנחנו משפצים וכו', אבל תאר לי איך זה נגמר בזה. נכון. והעמותות ביפו התלבטו. אז יש את הפרגמטיסטים שאומרים ממילא אין לנו סיכוי וכו'. אחרים אומרים מה פתאום שהוא יותר? הרי כל העוול שעשו לנו ואחרי כל הצרכים שלנו, עכשיו נותנים לנו עוד איזה 150 דירות ובזה יסגרו לנו שלושה דורות? למה שנוותר? אנחנו רוצים גם וגם. אז יש מצד אחד את התחושה שצריך להיבק כל כך חזק ובסוף מקבלים כל כך מעט, וגם המעט הזה ינפנפו בו עכשיו 15 שנה : הנה, נתנו. ומצד שני, אנחנו כבר 30 שנה ולא קיבלנו כלום, והנה עכשיו יש בכל זאת משהו, אז בואו ניקח.

אבישי בניש : זה טוב. נותנים את המעט הזה או הרבה הזה לאנשים ספציפיים זה הרבה. אבל המעט הזה, בשם כל הקבוצה גם, ז"א זה מעט שמקבלים בשם הקבוצה,

נטע זיו : צריך לראות אם יש כאן הכנסה וכו' וכו', אם יש מי שיקבל בסוף.

אבישי בניש : אני בסה"כ רוצה, ולכן אני חושב שהסימבוליות, שם זה קבוצתי אבל אני חושב שזו הסימבוליות המרכזית, אז השאלה למה כל

15.1.2017

הצדדים נכנסים לחופה כזאת, אבל בעיקר השאלות, אני חושב שהגופים הגדולים יותר רצו לגיטימציה. והלגיטימציה פה היא סביב ערבים – יהודים, ומיד נכנס גם לעניין החברתי כלכלי והחלוקתי. אפשר להגיד על זה עוד כל מיני דברים, אבל זה ברור לכולם שזה בא לתרום. בעניין החברתי כלכלי, זה באמת נורא מורכב. אני חושב שהסיפור וא קודם כל מה זה התחדשות עירונית. ואיך הוא משפיע ברמה החברתית כלכלית. אז אני אומר: בתמונה הגדולה, ללא ספק זה מגדיל פערים. בתמונה הגדולה. ברגע שסף הכניסה המרכזי זה כסף, אז אלה שיש להם כסף הם שחקנים יותר חזקים. לא צריך לפרט, זה מובן לגמרי. באמת הקטע המעניין פה זה שהמודל הזה הוא מודל שלא לה שנימצאים שם, הם דווקא באופן יחסי נהנים מזה. פתאום הם מקבלים בוננזה שהיא לא כל כך תלויה בהם. זה משהו שהוא קצת, מזל ומיד נראה איך המילים האלה עוזרות לנו וכמה מפריע לנו, כי אם אני אומר שרירות, אז זה נוגד לנו את רמת הצדק. ואם אני אומר מזל אז אולי זה בסדר. וזה קורה מכל מיני דברים אחרים. כמו גם הקיבוצים היו בין קיבוצים לזה, אבל בתוך קיבוצים, איפה אתה בדיוק, גם נורא השפיע כמה שווה הסוכריה הזאת, ומה עשית, לא עשית שום דבר בשביל זה. זה לגמרי, ואנחנו יודעים שדווקא פה, לפעמים המזל הוא גם שכפול של אפליות קודמות. פה יכול להיות שבתוך הקבוצה החדשה יש גם הבדל, אלה שביפו הם קצת יותר חזקים. אני לא יודע את הסיפור, אבל דברים כאלה כל הזמן קורים. ואז אני חושב שבתוך הסיפור היותר קטן, אז באמת יש פה שאלה איך אנחנו מתייחסים לסוגיה הזאת, כי בגדול, לאנשים הספציפיים האלה, זה יותר טוב מכל מיני סידורים אחרים שאפשר להעדיף אנשים. יש צורות יותר נוראיות שאנשים עם כוח יכולים להשתמש בהם מאשר לאפשר לך לקבל דירה במקום שלך, אתה

15.1.2017

גם נשאר במקום, האופציה הזאת של ההתחדשות העירונית היא בעצם, בסדר, ואז יש ניצולים מול קבלנים וכל מיני סיפורים אחרים. מקבלים בתוך הדיל הקטן יותר, המיקרו בין הקבלן לבין הספציפיים. אבל זה כבר בתוך המיקרו.

עכשיו, אני גם מאד מבין למה אנחנו קוראים לזה יחסית, יש פה גם אלמנטים, זה כל כך לא פתיר כל העסק הזה, זה כל כך מסובך, שבסוף אנחנו אומרים: או.קי. אנחנו צריכים להתייחס לזה כאל מזל, אם אנחנו ננסה לעשות שוויון כזה, אנחנו פשוט פותרים לאנשים ויש גם את האלמנט הפסיכולוגי מאד, שזה כבר לא כל כך דיון תאורטי, אבל אני יכול להבין למה אתה עובד עם אנשים מסוימים ואתה רוצה לעזור להם ואתה מבין שאתה לא הולך לפתור את כל הבעיה, אפילו לא ביפו. ולכן יש פה מספיק, זה מספיק מורכב כדי שהאלמנטים שמצדיקים, אבל זה כבר הסברים מהתחום האחר, למה זה, אותו דבר גם עם פלישות וכיו"ב, כי אם אתה לוקח את זה, לפעמים סוגיות כל כך מורכבות ואז הרבה פעמים הדיונים, בחשיבה של אקטיביסט זה כל כך משתק, שבסוף בן אדם מסוים שיש עוול מסוים שאתה יכול לראות וסוג של פתרון שאולי יתקדם, וזה בסופו של דבר מה שמכריע בסוף.

אורית קמיר: אני חושבת שזה קצת צפוי, כי כל שאר זה לא כל כך נורמאלי

כל השיקולים האין סופיים האלה שבסוף מובילים לשיתוף.

נטע זיו: אני יכולה להגיד משהו על השיפוף? אני מזכירה חלק מהדברים

שאתה אומר, בעבודה של קליניקה, אני לא צריכה להגיד לך, באיזשהו שלב, הרי אנחנו כל הזמן מנסים לבקר את עצמנו ולעשות רפלקציה, ובדיוק השאלות אם אנחנו עוזרים לאלה ולא לאלה, ואם לאלה, אז למה דווקא לאלה. באיזשהו שלב צריך להחליט. והרבה פעמים ההחלטה מבוססת במידה מסוימת על איזשהו ניתוח רציונאלי. אבל במידה מסוימת לא. פשוט, כי

15.1.2017

אחרת באמת אי אפשר להגיע להחלטה שהיא מושלמת מכל הכיוונים. ופעמים אחרות לא מושלמות, אבל לפחות חלק נפתר.

מיכל ברייאר: אני חושבת שהסיפור המרחבי פה הוא סופר סופר משמעותי. ולכן הדיון הכאילו משפטי אני באה התחום של תכנון, כשיש מגרש משלים, בעיני זה דווקא תלוי לאיך עושים התחדשות עירונית בצורה שתקדם צדק חברתי. זה בעצם מה שאפשר ללמוד מכל סיפור הזה, וזה רלוונטי ביפו כמו שזה רלוונטי פ בקריית יובל, כמו שזה רלוונטי בבית שאן ובמליון מקומות אחרים. ואני חושבת שכאילו, אם אפשר לתוך הדבר הזה לזקק איזשהו מודל, שבדיוק כשיש לנו מגרש משלים, הוא במקרה פשוט צמוד למגרש, ולכן הסיפור המרחבי הוא סופר דופר חשוב פה. כי הזיקות האלה הן לא זיקות שמתקיימות באיזה רובד כזה משפטי.

נטע זיו: ממילא זה אמור להיות קיים. מבחינה תכנונית כשאת מסתכלת, זה טבעי.

אבישי בניש: זה הזכויות הקנייניות המורחבות הטבעיות שלהן. מיכל ברייאר: לא, אבל אתה עושה, עוד פעם, מהמקום שאתה מסתכל אתה עושה דברים שאי אפשר לעשות. ואם פה אפשר, אז בוודאי שצריך. צריכה להיות תבנית ברורה פה.

אבישי בניש: שימו לב, אני לא אמרתי מה אני חושב שצריך, סביר להניח שאילו הייתי בקליניקה, הייתי הולך לאותו כיוון.

מיכל ברייאר: ז"א שאלה משפטיות שאני נתקלתי בה מכיוון אחר, זה האם למנהל בכלל יש זכות לתת למישהו את הקרקע בחינם.

אבישי בניש: וגם איזו לגיטימציה יש, אולי אח"כ קיבלתם את התשובה, איזה לגיטימציה הוא חיפש.

נטע זיו: כן, זו תסבוכת שאני לא יודעת אפילו אם אני רוצה להכנס לזה. הרי ביפו יש מאות נכסים שהם נכסי רשות הפיתוח שהם עדיין

15.1.2017

תקועים באיזה מן מצב משפטי בבימבו כזה, שיש שם אנשים שחלקם פולשים כבדים וחלקם פולשים קלים, מנסים לעשות לגליזציה ולא מצליחים. הוא ניסה לכרוך את הכל ביחד ולא הלך. אחרי זה זה הופרט, היה לו אג'נדה יותר גדולה. לשחרר נכסים של המדינה על הדרך שנותנים את המגרש הזה. אבל כיוון שהוא לא פרגמטיסט, הוא כמעט פתר את זה. אבל לשאלה שלך, זו שאלה מאד טובה. ז"א היום מדינת ישראל החליטה שהתחדשות עירונית זה שם המשחק. אני חושבת שזה נכון. עדיף לעשות התחדשות עירונית וחידוש מרקמים עירוניים וותיקים וישנים מאשר לבנות עוד 15 אלף יחידות דיור בפאתי ראש העין. אז אם אנחנו רוצים לעשות באמת לחדש מרקמים קיימים ולנצל תשתיות קיימות ולא להרים מגדלים של 20-30 קומות כדי לאפשר ליזמים לקבל את הרווח שלהם, אז בשביל זה צריך להקצות קרקע.

תמר ברנדס: בשביל זה צריך לשים איזשהו סוג של כסף, נטע זיו: העירייה יכולה לתת כל מיני דברים. היא יכולה לתת זכויות בנייה ויש לזה את המחיר שלו, העירייה גם יכולה לתת הנחות במסים והיא עושה את זה קצת, והיא יכולה לתת קרקע.

תמר ברנדס: אבל היא הופכת שוב פעם להיות שחקן נורא משמעותי בסיפור הזה של התחדשות עירונית.

נטע זיו: נכון, המודל שבו לכאורה המדינה לא מתעסקת בזה הוא מודל כושל. משום שיש לו כל מיני כשלים. ולכן אני חושבת שדווקא המודל הזה מראה את האפשרות לעשות איזושהי התחדשות עירונית שהמדינה שחקנית עבה פה. ואני חושבת שזה מודל יותר נכון.

גיא לוריא: מוטה, אתה היית רוצה להגיב עכשיו? מוטה קרמניצר: כן. אני גם מתנצל שאני צריך לצאת. מה שכנע בכל זאת אנשים שהם לאו דווקא אוהבי ערבים מושבעים כמו אורי

15.1.2017

אריאל ובנצי ליברמן, ללכת על הדבר הזה, בייחוד בגלל ההיבט ההיסטורי, ההכרה המסוימת או שאם לא ראו את זה ככה, זו שאלה אחת שיש לי. והשאלה השניה, אני דווקא רוצה לשאול על צדק מתקן. האם יש לנו תאוריה טובה לצדק מתקן על עוולות מהסוג שהיתה פה, של אבטחה שהבטיחו לאנשים האלה, שהוציאו אותם מהבתים, שייתנו להם בתים אחרים. זה שלא קידמו את האנשים האלה, את הערבים שם, כמו שאני מניח קדמו כל מיני יהודים שהיו שם, במהלך השנים, זו שאלה יותר רחבה. כי זה בכל היחסים עם האזרחים הערבים, על זה שלא עושים להם תכנון, על זה שמזיזים אותם ממקום למקום וזורקים אותם, שאלה אם יש לנו תאוריה איך מתרגמים את העוולות האלה למשהו.

אורית קמיר: איפה אתה בחלוקה המגדרית, זה לא היה ברור.

אבישי בניש: כן. זה לא מזוהה.....

נטע זיו: אני אנסה להתחיל עם השאלה הראשונה. זה היה גם חידה בשבילנו, אני חייבת להגיד. כל הזמן ניסינו לפענח,

אורית קמיר: זה לא אנחנו נכיר ביפו ואתם תכירו בעיר דוד וכאלה?

נטע זיו: יש שם קצת נסיון כן לשחרר את הנכסים התקועים בנכסי רשות

הפיתוח ביפו, אבל זה לא היה זה. תראו, הסיפור הזה של הפתרונות לערביי יפו כבר מתרוצץ 20 שנה במערכת, וכל פעם יש איזה שר אחר שנותן הבטחה. פואד נתן הבטחה ויש את ההבטחה של פואד, והיה שם סיפור של כסף, כאילו מי הלווה לו, סיפורים יפואיים. חלק מזה זה אותו תצהיר שהם התחייבו, אבל אני, אולי בגלל שאני נאיבית או אופטימית ללא תקנה, אני באמת חושבת שהסיפור של יפו, אני חושבת שגם אצל אורי אריאל וגם אצל בנצי ליברמן, היה שם איזשהו רכיב של הגינות. שזה דבר נכון לעשות. אבל אף אחד לא התווכח אתנו על הנרטיב, אף אחד לא נכנס אתנו לשאלות של מגיע, לא מגיע, למה מגיע.

15.1.2017

מגיע. ולכן זה באמת פוסט מודרני כזה, זה משהו שהוא לא לגמרי נחתך ימין – שמאל. תראו, אורי אריאל עכשיו הולך לעשות תוכנית לבדואים בנגב שאף אחד לא עשה. אין לי אף מילה טובה להגיד עליו חוץ מזה, אבל הוא הולך לעשות את זה, אם הוא יעשה את זה. עדיין יש כאן דברים שלא נעשו עד כה. אז אני לא יודעת בדיוק לאן זה הולך. 1

אורית קמיר: אבל בקולקטיב כשמדברים על זכות היסטורית כאילו זה מובן מאליו מה זה אומר ושאי אפשר בלי זה, אז אי אפשר לא ללכת עם זה עד הסוף.

נטע זיו: אז הם לא נכנסו לזה, ולא התווכחו עם זה.

אורית קמיר: בסדר, או.קי. אז זה בסדר, אבל זה מתיישב עם ההגיון שלהם. נטע זיו: זה היה על השולחן לא במובן של זכות השיבה, אבל זה היה על השולחן הזה במובן שכל המצוקה הזאת התחילה עוד ב-48.

אורית קמיר: עם ערביי יפו אין בעיה, ביפו לא היה לא דוד המלך ולא שאול ולא שלמה ולא אף אחד.

נטע זיו: לא, אבל יש היום תנועה מאד חזקה לייחד את יפו.

אורית קמיר: אבל אין לנו זכויות היסטוריות ביפו.

(מדברים יחד)

אורית קמיר: אני באמת חושבת שיפו זה מקום שאין להם בעיה להכיר שלמישהו אחר יש שם זכות היסטורית ולכן זה לגמרי נראה להם הגיוני.

תמר ברנדס: זה כל כך ברור שאפילו לא צריך לטעון את זה.

נטע זיו: אבל אני חושבת שגם היה פה משהו מאד חשוב ברמה העירונית.

עיריית תל אביב היא עירייה חזקה, שכשאומר ראש עיריית ת"א, מנכ"ל עיריית ת"א אומר: אני הולך לקדם את זה, אני הולך לספוג את הסבסוד הזה, מדינת ישראל לא יכולה להתעלם. זה לא סתם עירייה. היתה פה גם קונסטלציה של משהו בשלטון המקומי שעשה חלק מהעבודה כאן. תאוריה של צדק מתקן? אני

15.1.2017

לא בטוחה שיש לנו תאוריה שלמה. אבל פה יש לנו בעצם שני רבדים. כי הקבוצה הספציפית הזאת זה קבוצה שכאילו נתקה פעמיים. אז השאלה היא מה היא רוצה to cash את האבטחה מ-1980 או את העוול מ-48', לא כל כך איכפת להם. התושבים האלה יותר מדברים על 1980, על ההבטחה שהופרה.

מוטה קרמניצר: זה גם אותי יותר משכנע.

נטע זיו: ופחות שהמגרש הזה בעצם היה שייך בטאבו לאיזה מישהו, מוטה קרמניצר: שהוא עוד יכול לחזור ולבקש את הקרקע. זו בעיה של הערביים המקוריים בימים שהפליטים יבואו. טוב. תודה רבה, אני מתנצל.

אלי בכר: א. אני גר בראש העין, אם מדברים על צדק מתקן. אבל התחושה שלי היא שריבוי הנרטיב פה זה עושר השמור לבעליו לרעתו. רוצה לומר שאני לא חושב שאפשר לשים את הסכסוך מ-48' על הפקטע מגרש הזה. אני חושב שזה דבר נכון לעשות את זה ואני גם חושב שזה דבר נורא מסוכן, מכל הסיבות ששמעתי ממך. א. זה לא האנשים ההם. ב. הדבר הזה בדרך כלל תוקע, הוא לא דבר פותח. כלומר, אם מדינת ישראל תרצה לפתוח את תיקי 48', צריך לפתוח בצורה אחרת לגמרי, והיום אני לא חושב שיש למישהו בראש מודל סביר, אני לא מדבר על מוטיבציה, אבל איזשהו מודל סביר של מה עושים עם הסיפור הזה. שהוא תקוע חזק בין הערבים ובין היהודים הישראלים. אני חושב שהפתרון אם אני חושב על איזשהו מודל אפשר לעשות עם זה משהו שהוא הרבה יותר קשור לאיזושהי מוטיבציה לשמר פסיפס עירוני שנמצא בסכנה בגלל הדברים שדיברתם בהתחלה, בגלל כניסת השיקולים האלה, רוצים לשמר איזשהו פסיפס עירוני וזו אולי המוטיבציה, כך אני חושב, של עיריית תל אביב, לא לתקן פה את העוולות מתש"ח. זה פלא בעיני שהם שמרו את העניין הזה של יהודים – ערבים וקיבלו אותו, כי אני חושב שזה דבר שבעיני

15.1.2017

הוא מכשול. אם צריך לפרק פה את המודל, אני חושב שהמודל שאומר בואו נשמר פסיפס עירוני, בואו נראה, יש לנו הזדמנות תכנונית פיזית וזה אפשרי, אז צריך לעשות את זה. נכון שזה לא יהיה כרגע צדק קוסמי, כי יש אנשים שיקבלו יותר או פחות, כי אי אפשר, אם אתה רוצה צדק קוסמי, לא תזוז מילימטר אף פעם, כי אי אפשר לעשות את זה. אבל כאשר אפשר לעשות את הדבר הזה, והדבר הזה נמצא באיזשהו קונצפט של שמירה על פסיפס, לא יודע איך לקרוא לזה, כן לעשות והדברים האחרים רק פוגעים יותר מאשר עוזרים.

אבישי בניש: תראו, אני חושב שעוד סיפור של לגיטימציה, בעצם זה נותן לגיטימציה לכל התהליך הזה של עליית המחירים וכו'. אפשר לקרוא לזה גיוון או שזה דיור בר השגה, אז הנה, יש לנו איים כאלה.

נטע זיו: אני אענה. אני רוצה רק להבהיר, ש-48', לא מופיעים במסמכים. זה לא משהו שנמצא שם in your face. זה נמצא באוויר, קודם כל הוא נמצא בפסיכולוגיה של התושבים, ואם אני עו"ד של התושבים, אז אני צריכה להבין את זה. קודם כל מהמקום הזה של להבין מאיפה מגיע הנרטיב של הקהילה הזאת. אני אח"כ, אני לא מטומטמת, אני לא באה לאורי אריאל ואומרת לו, זה לא שם,

מיכל ברייאר: אבל זה יושב שם בנכבה.

נטע זיו: לא, ממש לא, אבל זה יושב שם איפה שהוא ברקע כפי שאני אומרת, באיזשהו סיפור קצת יותר גדול על what's going on here. כשאנחנו באים ומתרגמים את הבקשה הזאת, אז לגמרי מתמקדים במצוקות של תושבי יפו היום. בצורך למצוא פתרונות.

אלי בכר: ואם זה מופיע, אז צריך להבדיל בין עיקר לטפל.

נטע זיו: אני לא יודעת. זה תלוי איזה מאמר כותבים.

15.1.2017

אלי בכר : אבל את רוצה לקדם.

נטע זיו : ברור, בחלק המעשי אני, המקום שזה תופש אצלי, זה בעיקר במקום להבין את הקונטקסט שבתוכו אני פועלת. אח"כ מה אני עושה עם זה במסגרת התב"ע? זה לא מופיע בתב"ע. זה גם לא יכול להופיע בתב"ע. זה לא מופיע בהחלטות המנהל, אבל זה שם איפה שהוא, לפחות גם שמסתובבים ביפו ופוגשים את מנהיגי הקהילה, הם מספרים את הסיפור הזה. ככה הם מספרים את הסיפור הזה. ואני לא מתווכחת אתם. אז במובן הזה זה קיים.

עכשיו, מהבחינה האת של הפסיפס העירוני או תמהיל חברתי או גיוון או דברים מהסוג הזה, אני חושבת שזה באמת היום הדרך לדבר על תכנון באזור הזה. תקראו לזה טיפול לשימור, תקראו לזה הכרה ברב תרבותיות או דברים מהסוג הזה. אבל יש היום הכרה של עיריית ת"א, שצריך לעשות משהו בתגובה לכוחות השוק שהופכים את ת"א יפו להיות un affordable לאדם הנורמאלי. ולכן אפשר להגיע גם מהמקום הזה, לייצר דיור לשכירות, דיור לתושבים, דיור במחיר מופחת, סבסוד בכל מיני דרכים. ועיריית ת"א עושה את זה ביפו. במובן הזה זה באמת מתחבר גם למקום הזה.

יניב רוזנאי : האמת שיש לי כמה שאלות. אני מרגיש לגמרי ignorant לגבי רוב הנושאים פה, אבל יש כמה שאלות שמסקרנות אותי. אחת דווקא פחות לתחום שנקטת, אלא יותר לחינוך הקליני. כי זה חזר על עצמו כמה פעמים, שלמעשה אתם רציתם לתת יותר ממה שהתושבים רצו לקבל, וסתם תהיתי האם נתקלתם בעוד קהילות שמגיבות, או ה המיוחד דווקא בקהילה הזאת שזו היתה התגובה, ומה את למדה בכלל מההתנגדות הזאת לגבי התפישות של איזשהו organization ו grace full לפעול לשינוי כלכלי או

15.1.2017

נדל"ני ופתאום אתם רואים משהו הפוך. אז מאיפה זה נובע, זה דבר אחד שמסקרן אותי.

הנקודה השניה, אני רק תוהה איפה נכנס לכל הסיפור הזה הנושא של השתקפות פוליטית ברמה הלוקאלית. כאילו יש לנו מחקרים שאומרים או.ק. בהיעדר השתתפות פוליטית ברמה המקומית, למשל בירושלים, זה משפיע רבות על חלוקת מקרקעין לרעת אלה שלא משתתפים. פה למעשה יש לנו משהו הפוך. אני מניח שהשתתפות הפוליטית שלהם ברמה המקומית היא לא גבוהה, ודווקא העירייה יוצאת מגדרה כדי לסייע להם.

נטע זיו: כן. שתי שאלות מצוינות. לגבי הנושא של העבודה הקהילתית עם התושבים במתחמים האלה, אז באמת זו היתה התנגשות חזיתית עם כל התאוריות שאני למדתי ושאני באתי איתן,

אבישי בניש: למה הם לא נכנסו לזה, יש לך השערה?

נטע זיו: תראה, התשובות הן מאד בנאליות. זאת אוכלוסיה מיואשת, זו אוכלוסיה שאיבדה את כל האמון, אפילו בארגונים הערבים ביפו, אני מתכוונת. הם איבדו את האמון בנציגים שלהם ברשות המקומית. הם פשוט ב survival בסיסי. ולא לזוז. כאילו זה שמסביבנו בונים את כל פרויקטי היוקרה האלה, כל שינוי מפחיד מאד. אז במובן הזה אנחנו אימתנו את עצמנו עם העובדה שאנחנו באים ומחילים עליהם איזושהי תוכנית לטובתם.

יניב רוזנאי: פטרנליזם של עבודה קהילתית.

נטע זיו: ממש פטרנליזם. עד היום, אנחנו כאילו כל הזמן נעים בדילמה הזאת שבין פטרנליזם לבין רצון כמה אסיפות תושבים כבר היו, היינו באיזה שלושים אסיפות תושבים, זה רב אחד עם שני, ממש לא עבד. יש לנו שם full time מארגנים קהילתיים, זה לא עובד. עכשיו, זה לא מאפיין את כל הפרויקטים הקהילתיים. יש לנו עוד כמה מקומות שזה עובד יותר טוב, שזה באמת עובד לפי הספר. אבל פה יש משהו מאד חריג, ותראה, בסה"כ אנחנו כבר

15.1.2017

ארבע שנים שם ולא קרה כלום. זה רק מחזק את הנבואה שגם עכשיו לא יקרה כלום, אז למה לתת אמון באלה. הם לא האמינו שאנחנו עורכי הדין לא מקבלים שם איזו דירה. כאילו, אי אפשר להבין איך זה, מה אתם מקבלים מזה. אמרתי להם אולי. כמו המו"מ בין ביבי למוזס והבינו שלא הכל כמו שהוא נראה... דוברת :

כן. עכשיו, הנושא של הפוליטיקה המקומית הוא גם דבר מאד מעניין, אבל פה צריך להבין את הריבוד הפנימי ביפו, שיש ליפו נציג אחד או שניים במועצת העיר. אבל הם לא באים משם. וכפי שאמרתי, הם גם נזנחו ע"י הנציגים שלהם ברשות המקומית. בכלל, יפו עוד לא התאוששה, אנחנו יכולים לראות בכלל הערים המעורבות, המרקם הקהילתי שם של הערבים, הוא חוץ מחיפה, הוא הכי חלש. אולי הנגב יותר חלש. אבל בגליל ובמשולש, יש לנו בנייה של חברה אזרחית. באוניברסיטה בפקולטה למשפטים השנה יש לנו סטודנט ראשון למשפטים מיפו. יש לנו 50 סטודנטים למשפטים מכל הארץ, ערבים. מיפו זה הראשון. הבוגר תיכון הראשון מיפו הוא רק ב-1996. האקדמאי הראשון מיפו הוא משנות השמונים. לא היה שם בכלל תיכון. הקהילה נהרסה עד היסוד. אנחנו לא רואים את זה במקומות אחרים בצורה כל כך חזקה. ולכן זה בעצם היה לבנות מחדש את כל האליטה, את כל המנהיגות, את הכל. ואנחנו רואים את התוצאה. כאילו זה בתוך ת"א, זו קהילה מאד חלשה. זה בעצם גם יכול להסביר את אלה שנמצאים בתחתית של התחתית, אנחנו לא רואים שם תהליכי העצמה.

אבישי בניש : אני אשאל שאלה, כשקראתי לא יכולתי שלא לחשוב עכשיו על הקונטקסט האקטואלי של קלנסוואה וקריאות למשפט ושוויון בפני החוק. איך את מתחברת לזה? זה נראה דווקא נורא אופטימי מהבחינה הזאת, למרות היחסים.

15.1.2017

נטע זיו : תראה את קלנסוואה אפשר לקחת לכל מיני כיוונים. אז באמת אפשר לומר שיפו הערבית היא דוגמא, עוד דוגמא להיעדר תכנון ובעיות של מצוקת הדיור של האוכלוסיה הערבית והנה עוד מופע של זה כאן ועוד מופע של זה כאן. מצד שני, יפו היא בכל זאת חלק של תל אביב, אז היא כן נהנית מזה שהיא יושבת בתוך מרקם עירוני מאד חזק. הקריאה מקלנסוואה היתה לקנות עכשיו דירות בראש העין. כאילו הערבים בהמוניהם, אחד המנהיגים של וועדת המעקב אמר, אנחנו מבקשים מהעברים לנהור ולרכוש דירות בראש העין, כי לא נותנים לנו תוכנית מתאר כוללנית בקלנסווה. אז כאילו זה סיפור קצת יותר ברור. מה שאני יודעת, קלנסוואה זה לא בהכרח מאפיין דווקא את מה שקורה היום במגזר הערבי. אני לא מבינה את הרוחות האלה. משום שיש היום הרבה מאד ישובים ערבים שנמצאים תחת תהליך של פיתוח של תוכנית כוללנית, שאמורה גם להכשיר בנייה בלתי חוקית וגם לתת קצת

מיטל פינטו : איזה ישובים למשל?

נטע זיו : גייסר א זרקא, אבל יש לא רק ישובים ערבים שמכינים להם תוכניות מתאר כוללניות, ואני חושבת שקלנסאוה זה קצת אנומליה.

גיא לוריא : בכלל מדיניות אכיפת חוק שמתיימרת להיות שוויונית, יש כאן דווקא התנגדות לצווי הריסה.

נטע זיו : נכון. אבל זה בא בגליל. כאילו יש אלפי יחידות דיור שנבנות ללא היתר. פתאום עכשיו בא גל של הסרה בקלנסווה. למה? אני לא יודעת.

אלי בכר : פוליטיקה. ז"א די ברור למה זה בא כחוק.

נטע זיו : כן, אבל למה עכשיו? אולי עמונה. לא יודעת.

אלי בכר : אקט סימבולי

15.1.2017

נטע זיו : אבל זה לא משקף את המדיניות. לא שהמצב טוב, יש אפרופו כן חלוקות עבר, אני גם פעילה בגייסר א זרקא, ואני מסתכלת שם על השטחים שיש למועצה האזורית השכנה, וזה בלתי נתפש. בריכות הדגים יש לדגים ולציפורים יותר רווחה מאשר לתושבי גייסר א זרקא.

תמר ברנדס : אני חוזרת להתחלה, זה יושב לי כל הזמן ואז גם שמעתי את מיכל ואני חושבת שהבנתי איפה הקושי שלי, כשבעצם מיכל הסתכלה על זה בעיניים של מתכנתת וגם את באיזשהו שלב. אז אמרתי, אני מבינה שזה כמעט שייך. אבל כשמסתכלים על זה בעיניים תכנוניות, זה כמעט ברור שזה המרחב, אבל כשמסתכלים על זה בעיניים של משפטן, אנחנו אומרים, רגע, למה דווקא האנשים שאנחנו מסתכלים פה הם קבוצת ההתייחסות שלי והם החלוקה והם אלה שנהנים מהמשאבים, זה שבמקרה הם גרים בתוך מתחם הרחובות שעובר פה, זה בכלל לא מובן אליו. ז"א בעיני המשפטנים. החפיפה בין המרחב הגיאוגרפי למרחב המשפטי, שאני בתוכו מגדירה את מרחב עשיית הצדק שלי, היא שרירותית. ז"א בעיניים של מתכנן זה לא שרירותי, כי שם אני מסתכלת. אבל בעיניים משפטיות אני חושבת שזה כן שרירותי והשאלה היא איך אנחנו עושים, ז"א איך אני מצדיקה כמשפטנית את החשיפה ואת המרחב שאני מגדירה את המרחב המשפטי שבו אני פועלת ואומרת שהוא חופף בעצם למרחב הגיאוגרפי כפי שהוא מוגדר מבחינה תכנונית. אז יש לי תשובה שזו התשובה שאני רוצה להגיד, שזה מה שאפשר לעשות. ז"א אם אנחנו הולכים, אבל זאת לא תשובה טובה.

ראם שגב : זו תשובה מצוינת, אם כי אלה האפשרויות היחידות שיש, אם למישהו מגיע פחות ויש עוד מישהו שמגיע לו עוד פחות, אז נבחר את מי שמגיע לו פחות. זה ברור, אבל צריך להכיר בזה.

15.1.2017

ברור לגמרי ששום טעון נורמטיבי לא יתחיל בהנחה שקשורה למשהו שבתכנון.

תמר ברנדס: נכון, אז אני אומרת ברור שזו לא תורה אלטרנטיבית, אבל אז צריך להגיד שיש פה שאיפה,

אורית קמיר: אם את אומרת מה זה קהילתי, אז זה מאד מחזק את זה, בגלל שלהגדיל את אלה שהיו על הספינות הוויטנאמיות בשנות השבעים, בגלל שאולי הם לא נקלטו מספיק טוב, אז דווקא אותם להכניס לתוכנית,

תמר ברנדס: זה אפילו שלא כל ערביי יפו ייהנו מהסיפור הזה. ז"א אין פה חפיפה שלמה בין הקהילה,

נטע זיו: מנסים לעשות את זה כמה שיותר שוויוני. זו הכוונה.

תמר ברנדס: אני חושבת שכן חשוב, כשאנחנו מסתכלים על המרחב המשפטי, ואמרת את זה, הדגשת שהנושא של עיריית תל אביב היא עירייה חזקה. למה הכוונה? ז"א אם יש לי עירייה שהיא עירייה ענייה, נכון גדרת איזושהו מרחב משפטי שהוא כבר נתון לי, של עיריית תל אביב, ועיריית ת"א יכולה לתת את המשאבים ואמרת שהעירייה תתן את הכסף והעירייה תסבסד ויש לה את המשאבים, ויש אי שוויון בתוך המרחב הזה שהיא יכולה לשאת בו, אז העירייה יכולה להגיד: או.קי. יש פה יחידה חלוקתית שהיא מוגדרת מראש של עיריית ת"א. עיריית רמלה שהיא עירייה יותר ענייה, וגם התושבים האחרים של רמלה שהם לא ערביי רמלה, הם עניים ולקחת מהם את הכסף הזה ולתת אותו לטובת פרויקט חידוש כזה, את יודעת, זה אולי צריך להשתמש בכסף לצרכים אחרים, אז אני אומרת או.קי. אז אולי, אני מגדירה את היחידה ואני אומרת היחידה זה לא רק אזור התכנון, אלא זה עיריית תל אביב, ואני מדברת על אי שוויון בתוך העירייה הזאת ואני חושבת שחוץ, אני מנסה לראות,

15.1.2017

ראם שגב: המשפט הראשון שאמרת מספיק, וזהו. כל השאר לא הוסיף כלום. אם זו האפשרות היחידה שלנו, אז אמרנו מספיק.

תמר ברנדס: אבל ברור שזו לא האפשרות היחידה.

ראם שגב: אם זו האפשרות היחידה, אז לא יעזור שום דבר שנקרא לזה יחידה תכנונית אחת וכיו"ב. אם אפשר לעשות עם זה משהו יותר צודק, אז מה זה משנה אם זה יחידות תכנוניות?

תמר ברנדס: השאלה אם אפשר להצדיק את זה גם אם זו לא האפשרות היחידה.

מיכל ברייאר: אבל האפשרות האחרת שזה יימכר בשוק הפרטי. זו האפשרות היחידה.

ראם שגב: זו האפשרות היותר טובה.

(מדברים יחד)

נטע זיו: אבל שאלה מה זה מנהל מקומי, מה זה שלטון מקומי, איזה סוג של פעולה שלטון מקומי צריך לעשות

ראם שגב: זו שאלה מה השלטון המקומי צריך לעשות.

תמר ברנדס: השאלה אם עיריית ת"א עושה מהלך כזה, אם היא מציבה איזשהם סטנדרטים, אם היא מציבה איזשהו רף, אני לא יוצאת מתוך הנחה שדווקא העירייה זאת היחידה הרלוונטית. אני לא יוצאת מתוך הנחה שזה הדבר היחיד שאפשר לעשות. או שאי אפשר לעשות משהו אחר. כי תמיד אפשר. אפשר להפקיע את הכל ולחלק מחדש. אפשר.

ראם שגב: למה לא?

תמר ברנדס: אני מנסה לשאול, אם יש הצדקות חוץ מזה.

ראם שגב: השאלה אם אפשר או אי אפשר.

תמר ברנדס: אני מנסה לחשוב אם יש הצדקות חוץ מאשר זה ואין לי תשובה, אני מנסה לראות אם יש הצדקה חוץ מאשר ההצדקה שזה לא מעשי ברגע נתון,

15.1.2017

ראם שגב: אבל בינתיים אני חושב שא. הצדקה המעשית אם באמת זו האפשרות היחידה, היא מאה אחוז טובה. אני חושב שאין הצדקה.

נטע זיו: זה לא שהיא almost the best אבל היא קרוב להכי טובה שיש. אלי בכר: אם היא לא היחידה, אז למה לא לעשות את הכי טובה שיש. תמר ברנדס: איך נגדיר מה הכי טוב שיש.

נטע זיו: זה בלתי אפשרי, אלי בכר: אם זו לא התשובה הכי טובה,

נטע זיו: אתה יודע, תמיד אפשר לחשוב על עוד משהו, אבל במגבלות הקיימות, בשקלול של הכל אני חושבת שזה הכי טוב. אני אומרת, אבל עוד פעם, אני לא יכולה להגיד שהיא היחידה.

ראם שגב: אני לא חושב שאם היא פחות טובה צריך לעשות אותה. צריך לעשות את האפשרות הכי טובה. זה חוזר לשאלה. אלי בכר: הכי טובה במגבלות.

נטע זיו: בדיוק. תמר ברנדס: אני נורא רוצה שזה לא יהיה רק זה.

נטע זיו: אני לא מתכננת, אבל יש המון אקראיות בתכנון. תמר ברנדס: אבל בגלל זה כדאי יותר להיות עניים בתל אביב ולא עניים ברמלה.

נטע זיו: כן, משהו כזה. מצד אחד, צד שני, ליד הבית שלי החליטו להרחיב כביש, אז הפקיעו לי ו-300 מטר ליד יש זכויות בנייה נוספות. אין פה באמת איזושהן שאלות עמוקות של תכנון מראש של איזושהי חלוקה צודקת בnew property הזה שיש מה שנקרא בזכויות בנייה. וגם כאן, אותו סוג של זה מה יש, אלה הנתונים שיש לנו, ובזה אני משתמשת. יש לי קנה מידה ויש לי מגבלות, יש לי זכויות קרקע, זה הכלים שיש לי. במסגרת מה שיש לי, זה הפתרון.

יניב רוזנאי: אם זה לא יתנגש עם הקליניקה לזכויות חברתיות,

15.1.2017

מיכל ברייאר : אבל השאלה אם את בכל זאת חושבת בהנחה שזה כן יקרה ויצא לפועל, האם את חושבת שיש סיכוי שהקהילה תצא מזה מחוזקת.

נטע זיו : זו באמת שאלה טובה. תראו, אני רוצה להגיד ככה, כשהתחלנו את הפרויקט הזה, אז קודם כל התושבים האלו שאלו, כל מי שעובר התחדשות עירונית שואל מי יגור פה. ולא ידענו לראות בהתחלה, כי זה לא היה עדיין סגור מכל הכיוונים. חצי מהתושבים אמרו: רק שלא יגורו פה רק ערבים. אנחנו רוצים שיהודים יגורו פה. התושבים הערבים אמרו את זה. כי היהודים יעלו את המחירים, היהודים יהפכו את השכונה הזאת לשכונה טובה.

אלי בכר : יריבו על הדירות.

נטע זיו : ומה אני עושה עם דבר כזה? בסופו של דבר, לא שאלנו אותם. הוחלט שהמתחם הזה, לפחות בשלבים הראשונים, כי אנחנו לא יכולים למנוע מאלה שירכשו אח"כ למכור. אז נכון שברובד הראשון אנחנו מייצרים פתרונות ל-100-150 ו 200 משפחות ביפו. אם זה ייעשה נכון ואם זה ימשיך להיות מלווה ואנחנו עושים שם קבוצות של נשים וקבוצות גישור, ואם נצליח כן לגרום לזה שתחנות הסמים לא ימשיכו להיות שם, ונלמד מאיך הפכו את הארלס, כי הארלס בשנות השבעים היתה בערך כמו עגימי. זה יכול להיות נהדר.

גיא לוריא : תודה רבה.